

PERHETALO NAAPURI LAPSIPERHEIDEN HYVINVOINNIN TUKENA

Kristi Karlsson ja Tiia Laaksonen
Opinnäytetyö, kevät 2016
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK)
+lastentarhanopettajan
virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Karlsson, Kristi & Laaksonen, Tiia. Perhetalo Naapuri lapsiperheiden hyvinvoinnin tukena. Helsinki, kevät 2016. 85 s., 3 liitettä. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaali-alan koulutusohjelma, sosionomi (AMK) + lastentarhanopettajan virkakelpoisuus.

Opinnäytetyön tavoitteena oli saada selville asiakasperheiden kokemuksia ensikontaktista perhetaloon sekä perhetalon asiakkuudesta. Lisäksi tavoitteena oli selvittää vanhempien kokemuksia perhetalosta saadusta vertaistuesta ja varhaisesta tuesta. Tutkimuksessa haluttiin saada myös tietoa siitä, onko perhetalon toiminnalla merkitystä vanhempainvapaan pituuteen. Tarkoituksena oli tuottaa perhetalo Naapurille tutkittua tietoa perhetalon tärkeydestä ja sen merkityksestä asiakasperheiden hyvinvointiin.

Tutkimus oli luonteeltaan kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus ja tutkimuksen kohderyhmänä olivat perhetalo Naapurissa käyvät vanhemmat, joilla oli ainakin yksi alle kolmivuotias lapsi. Tutkimuksen aineisto kerättiin ryhmähaastattelun avulla. Ryhmähaastattelu suoritettiin joulukuussa 2015. Haastatteluun osallistui seitsemän vanhempaa.

Tutkimustuloksista selvisi, että asiakasperheet kokivat perhetalo Naapurin toiminnan merkitykselliseksi oman jaksamisen ja lapsiperheen arjen sujumuuden kannalta. Erityisen tärkeänä vanhemmat pitivät muilta asiakasperheiltä saatua vertaistukea, tukea vanhemmuuteen ja rutiinia, mitä perhetalossa käyminen on tuonut perheiden arkeen. Vanhemmat kokivat perhetalossa käymisellä olevan myönteisiä vaikutuksia myös lasten sosiaalisten taitojen kehitykselle, koska heillä on mahdollisuus seurustella ikätoveriensä kanssa. Tutkimukseen osallistuneet vanhemmat nostivat esille paikan avoimen toiminnan ja matalan kynnyksen, minkä takia palvelun piiriin oli helppo mennä. Tutkimustulokset osoittivat, että henkilökunta koettiin tärkeänä osana tätä palvelukokonaisuutta. Tutkimukseen osallistuneet vanhemmat toivat esille työntekijöiden ammattitaidon, halun auttaa ja tukea asiakasperheitä sekä edistää asiakasperheiden hyvinvointia.

Tutkimustuloksista päätelleen tärkeimpänä kehittämisideana nousi esille se, että perhetalojen kaltaisia paikkoja löytyisi kattavasti ja että jokaisella lapsiperheellä olisi niistä tietoa. Tämän vuoksi tietoisuutta perhetaloista tulisi lisätä. Tutkimus osoitti, että perhetalojen avoin toiminta ja sitä kautta saatu tuki palvelee asiakkaita parhaiten. Perhetalojen toiminnan toivottiinkin pysyvän mahdollisimman avoimena. Perhetalot ovat arvostettuja paikkoja, joihin jokainen vanhempi lapsensa kanssa on tervetullut ja joissa kaikilla on mahdollisuus tasavertaiseen kohteluun.

Avainsanat: lapsiperheet, hyvinvointi, vanhemmuus, varhainen tuki, vertaistuki, kasvatuskumppanuus

ABSTRACT

Karlsson, Kristi and Laaksonen, Tiia.

Family house Naapuri supporting the well-being of families with children. 85 p., 3 appendices. Language: Finnish. Helsinki, Spring 2016. Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Social Services and Education. Degree: Bachelor of Social Services.

The aim of this qualitative thesis was to sort out the starting points and reasons of the customer families to go to the family house and also the experiences of peer support and early support they have received. In addition, the aim was to get information about the impact of the family house to the length of parental leave. The aim was to produce information about the importance of the family house and its importance to the welfare of the client families.

The thesis was, by nature, a qualitative study and the object of the study were parents that go to family house Naapuri and who had at least one child under three years of age. The data was gathered through a group interview which was conducted in December 2015. Seven parents participated in the interview.

The results of the study showed that the families experienced the family house Naapuri to be relevant in coping the busy everyday life of the parents with small children. The parents thought that the peer support, parenting support and routines that they got from the family house, are particularly important. The parents also pointed out the open position and low threshold of the service. These were considered important. The parents felt that fermentation at family house has positive effects on children's social skills, as they have the opportunity to socialize with other children. The parents also pointed out the open position and a low threshold of the family house, which is why the service was easy to go to. The results showed that the staff was seen as an important part of this service. Parents brought out the occupational skills of the employees and willingness to help and support the client families.

The conclusion of the research was that the service such as family house is needed for families with small children and there should be information of the service available for the ones who need it. Information about the service is also seen in need to develop. Family house is a prestigious place where every parent with children is welcome and where everyone has the opportunity to equal treatment.

Keywords: families with children, well-being, parenthood, early support, peer support, educational partnership

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 LAPSIPERHEIDEN HYVINVOINTI	8
2.1 Hyvinvointi	8
2.2 Hyvinvointi lapsiperheiden arjessa	10
2.3 Lapsiperheiden hyvinvoinnin tukeminen.....	12
3 VANHEMMUUS	14
3.1 Vanhemmuus käsitteenä	14
3.2 Vanhemmuuden roolit	15
3.3 Vanhemmuuden tuen tarpeet	17
3.4 Vanhemmuuden ja perheen tukeminen.....	18
3.4.1 Lapsiperheiden varhainen tuki	20
3.4.2 Vertaistuki	20
4 PERHETALOT LAPSIPERHEIDEN TUKENA.....	22
4.1 Perhetalojen toiminta.....	22
4.2 Kasvatuskumppanuus perhetaloissa.....	23
4.3 Varhainen tuki perhetaloissa	25
4.4 Vertaistuki perhetaloissa	27
5 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITTEET.....	29
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	30
6.1 Tutkimusympäristön kuvaus	30
6.2 Tutkimuksen kohderyhmä	31
6.3 Tutkimusmenetelmä	32
6.4 Aineiston keruu.....	33
6.5 Aineiston analysointi.....	37

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET	40
7.1 Asiakasperheiden ensikokemus perhetalo Naapurista	40
7.2 Asiakkaana perhetalo Naapurissa	41
7.3 Vanhempien ajatuksia henkilökunnan ja asiantuntijoiden tuesta	43
7.4 Vanhempien kokemuksia vertaistuesta	45
7.5 Vanhempien ajatuksia perhetalosta ja henkilökunnasta	48
7.6 Perhetalon merkitys vanhempainvapaaseen	52
7.7 Vanhempien kehittämis ehdotuksia	53
7.8 Yhteenveto tärkeimmistä tuloksista	55
8 POHDINTA	58
8.1 Tutkimuksen eettisyys	58
8.2 Tutkimuksen luotettavuus	60
8.3 Tutkimustulosten pohdinta	62
8.4 Opinnäytetyöprosessi	65
8.5 Ammatillinen kasvu	67
8.6 Johtopäätökset ja jatkotutkimusehdotukset	69
LÄHTEET	73
LIITE 1: Saatekirje	81
LIITE 2: Teemahaastattelun runko	82
LIITE 3: Esimerkki aineiston analyysistä	84

1 JOHDANTO

Hyvinvointi rakentuu terveyden, materiaalisen hyvinvoinnin ja koetun hyvinvoinnin varaan. Näiden lisäksi myös onnellisuuden ja elämään tyytyväisyyden kokemusten on korostettu olevan olennainen osa hyvinvoinnin kokemusta. Suomessa hyvinvointi on viime vuosikymmenten aikana parantunut, mutta samaan aikaan hyvinvointierot eri väestöryhmien välillä ovat kasvaneet. Hyvinvointierot näyttävät myös lapsiperheiden elämässä. (Lammi-Taskula & Karvonen 2014, 13.)

Lapsiperheellä tarkoitetaan perhettä, jossa kotona asuu vähintään yksi alle 18-vuotias lapsi. Lapsiperheen muodostavat avo- tai avioliitossa olevat tai parisuhteensa rekisteröineet henkilöt sekä heidän lapsensa tai jompikumpi vanhemmista lapsineen. (Tilastokeskus i.a.) Lapsiperheiden tuen tarpeet ovat monimuotoisia ja tukea tarvitaan erilaisissa elämäntilanteissa. Yleisimmät tuen tarpeet liittyvät useimmiten vanhemmuuteen, vanhempien tai lasten terveyteen ja hyvinvointiin, lasten kasvatukseen ja hoitoon tai sosiaalisiin suhteisiin. (Haaranen 2012, 14.)

Opinnäytetyömme yhteistyökumppanina toimii perhetalo Naapuri. Perhetalot ovat avoimiin varhaiskasvatuspalveluihin kuuluvia pikkulapsiperheiden kohtaamispaikkoja, joissa järjestetään avointa asiakaslähtöistä toimintaa sekä erilaisia ryhmiä ja kursseja lapsille, vanhemmille ja alueen pikkulapsiperheiden kanssa työskenteleville työntekijöille (Helsingin kaupunki 2016a). Perhetalojen tehtävänä on tukea erilaisissa elämäntilanteissa olevia lapsiperheitä (Lindqvist 2008, 47).

Opinnäytetyömme tarkastelee perhetalo Naapurin roolia lapsiperheiden hyvinvoinnin tukijana. Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus ja tiedonkeruun välineenä käytimme teemahaastattelua. Tutkimuksen kohderyhmänä olivat perhetalo Naapurissa käyvät vanhemmat. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, minkälainen merkitys perhetalo Naapurilla on asiakasperheiden hyvinvointiin ja millaisena perheet kokevat perhetalon toiminnan suhteessa omaan elämään ja arkeen. Tarkoituksena on, että opinnäytetyömme avulla perhetalo Naapuri pystyisi kehittämään toimintaansa.

Opinnäytetyömme aihe on ajankohtainen ja tarpeellinen, koska varhaiskasvatusvirasto on jatkuvasti tuonut uudistuksia ja muutoksia perhetalojen toimintaan. Lisäksi perhetalot ovat olleet sulkemisuhan alla. Yhteistyötaholtamme on tullut pyyntö tämän kaltaisesta tutkimuksesta, jotta heillä olisi tutkimustulosten avulla mahdollisuus suunnitella ja kehittää toimintaansa. Aihe on myös meille tärkeä, koska tulevana sosionomeina (AMK) sekä lastentarhanopettajina meidän on tärkeää tuntea lapsiperheiden tuen tarpeet ja olla tietoisia perhetalon tarjoamasta tuesta yhtenä lapsiperheiden palveluntarjoajana. Perhetaloissa toteutetun työharjoittelujakson kautta olemme molemmat saaneet käsityksen siitä, kuinka merkityksellinen rooli perhetaloilla on lapsiperheiden tukemisessa. Erityisen tärkeänä koemme kasvatuskumppanuuden merkityksen lasten ja perheiden parissa tehtävässä työssä. Opinnäytetyömme antaa meille selville siihen, miten kasvatuskumppanuudella voidaan tukea lapsiperheiden hyvinvointia, jotta tulevana lastentarhanopettajina voimme toimia lapsen ja perheen edun mukaisesti.

2 LAPSIPERHEIDEN HYVINVOINTI

2.1 Hyvinvointi

Hyvinvointi voidaan jakaa kahteen osaan: materiaaliseen hyvinvointiin ja koettuun hyvinvointiin. Materiaalisella hyvinvoinnilla tarkoitetaan taloudellista toimeentuloa ja aineellisia elinoloja, kun taas koettua hyvinvointia määrittävät tyytyväisyys elämään sekä yksilön oma terveydentila. (Lammi-Taskula & Karvonen 2014, 13.)

Jokainen ihminen tavoittelee hyvinvointia tavalla tai toisella. Hyvinvointi on aina yksilöllistä ja kokemuksellista. Tämä tarkoittaa sitä, että jokaisen ihmisen hyvinvointiin kuuluu hieman eri asioita, tai ainakin eri ihmisillä ne painottuvat eri tavalla. Omaa hyvinvointia verrataan myös toisten ihmisten hyvinvointiin. Ihmisen ulkoiset elinolot, esimerkiksi toimeentulo, työ ja asunto, sisältyvät hyvinvointiin. Tällaisia materiaalisia elinoloja kutsutaan elintasoksi. Näiden lisäksi hyvinvointiin kuuluvat terveys, sosiaaliset suhteet sekä subjektiivinen hyvinvointi eli henkilökohtainen ja koettu tunne omasta tilanteestaan. (Ihalainen & Kettunen 2013, 9.) Tietyn elintason saavuttamisen myötä materia ei lisää enää koettua hyvinvointia. Sen sijaan esimerkiksi ihmissuhteet, laadukas asuinympäristö, osallisuus ja mielekäs tekeminen muuttuvat hyvinvoinnin lisääntymisen kannalta oleellisemmiksi. (Lammi-Taskula & Karvonen 2014, 13.)

Monella ulottuvuudella olevat tekijät luovat hyvinvoinnin ehtoja ihmisen jokapäiväisessä elämässä (Salmi & Lammi-Taskula 2014a, 39). Tarvelähtöinen näkökulma hyvinvointiin painottaa ihmisten tarpeisiin vastaamista. Erik Allardtin luoman hyvinvointitarvemallin pääajatuksena on, että kaikki hyvinvointitarpeet tulisi olla riittävän hyvin tyydytetty, jotta hyvinvointi olisi kunnossa. Allardtin mukaan hyvinvointi koostuu kolmesta ulottuvuudesta: elintasosta (having), yhteisyyssuhteista (loving) ja itsensä toteuttamisesta (being). (Ihalainen & Kettunen 2013, 9–10.)

Voidakseen tarpeeksi hyvin, tulee ihmisellä olla riittävä elintaso. Kaikki ihmiset tarvitsevat ainakin asunnon, ruokaa ja kohtuulliset tulot. Lisäksi terveys on keskeinen osa ihmisen hyvinvointia. Having edustaa siis ihmisen hengissä pysymisen ja kurjuuden välttämisen kannalta välttämättömiä aineellisia oloja. Loving puolestaan viittaa tarpeeseen olla suhteessa toisiin ihmisiin ja muodostaa sosiaalisia identiteettejä. Ihmisellä on tarve tuntea yhteenkuuluvuutta muiden kanssa ja kuulua johonkin ryhmään. Tämä tarve saattaa olla ihmiselle jopa tärkeämpi kuin elintaso. Riittävän elintason ja ystävien lisäksi ihmisellä on myös tarve erottua ryhmästä eli olla oma ainutlaatuinen itsensä. Being kuvaakin yhteiskuntaan kiinnittymisen ja luonnon kanssa sopusoinnussa elämisen tarvetta. Tämän ulottuvuuden osoittimia ovat esimerkiksi osallistuminen omaan elämään vaikuttavaan päätöksentekoon, mielekkään työn tekeminen, mahdollisuudet vapaa-ajan toimintoihin sekä poliittinen toiminta. (Ihalainen & Kettunen 2013, 10–11; Salmi & Lammi-Taskula 2014a, 39.)

Hyvinvoinnin osa-alueiden ollessa keskenään tasapainossa, on hyvinvointi periaatteessa riittävällä tasolla, mutta ihmisen oma kokemus on kuitenkin ratkaisevaa. Yhteiskunta usein määrittelee ihmisen kohtuullisen hyvinvoinnin rajat kaikissa edellä mainituissa kohdissa, mutta siitä huolimatta ihminen voi olla tyytymätön tilanteeseensa ja haluta enemmän. (Ihalainen & Kettunen 2013, 11.)

Lasten hyvinvointia tarkasteltaessa huomiota on kiinnitetty lapsuudessa vallitseviin olosuhteisiin sekä lapsen kehitys- ja toimintaympäristöjen laatuun. Lasten hyvinvointiin liittyviä tekijöitä ovat muun muassa fyysinen ja psyykinen hyvinvointi, elinympäristön laatu, perustarpeiden tyydyttäminen, perheen ekonomisen aseman sekä sosiaaliset suhteet. Lapsi nähdään aktiivisena toimijana, joka toimii samanaikaisesti monella eri tasolla. Lapsen perhe, isovanhemmat, naapurusto ja varhaiskasvatusympäristö kuuluvat lähitasoon, kun taas lähiympäristön tasoja voivat olla muun muassa päivähoidon ja neuvolan. Näiden tasojen on arvioitu vaikuttavat eniten lapsen kehitykseen. (Salmi & Lipponen 2013, 3, 5.)

2.2 Hyvinvointi lapsiperheiden arjessa

Suomalaisten hyvinvointi on viimeisten vuosikymmenten aikana yleisesti ottaen parantunut. Siitä huolimatta hyvinvointierot ovat samaan aikaan kasvaneet eri väestöryhmien välillä. Tuloerot ovat aiempaa suurempia, ja vähimmäisturvan varassa olevien sekä työttömien köyhyys on yleistynyt. Hyvätuloisten ja koulutettujen terveydentila on selvästi parempi kuin pienituloisilla tai vähän koulutetuilla. Nämä hyvinvointierot näkyvät myös lapsiperheiden elämässä. Enemmistö suomalaisista lapsista voi hyvin, mutta samaan aikaan pieni ja kasvava osa voi todella huonosti. Taloudelliset vaikeudet kuormittavat vanhempien jaksamista lapsiperheen arjessa ja usein lastensuojelun asiakkuuden taustalla on vanhempien jaksamattomuus. Myös niin sanottujen tavallisten perheiden työssäkäyvät isät ja äidit kokevat aikapulaa ja ovat huolestuneita jaksamisestaan vanhempina. (Lammi-Taskula & Karvonen 2014, 13–14.)

Tuloerojen kasvamisen myötä lapsiperheiden tulokehitys on jäänyt keskimääräisestä jälkeen. Pienituloisuus on yleistynyt erityisesti monilapsisissa sekä yhden huoltajan perheissä. Kansainvälisesti verrattuna lapsiköyhyys on Suomessa melko alhaista, mutta kasvava osa erityisesti pikkulapsiperheistä jää köyhyysrajan alapuolelle. Erityisesti asumismenojen nousu ja tulonsiirtojen jääminen hintakehityksestä jälkeen vaikeuttavat perheiden toimeentuloa. Varsinkin pikkulapsivaiheessa, kun alle kolmivuotiaiden lasten äideistä suurin osa on pois työelämästä perhevapailla, riippuvuus tulonsiirroista on suurta. Lasten köyhyysriskiä lisää vanhempien alhainen koulutus ja pitkäaikainen työttömyys sekä perheen hajoaminen. Melkein puolet lapsiperheistä kokee menojen kattamisen tuloilla hankalaksi, yksinhuoltajista jopa kaksi kolmasosaa. Lapsiperheiden toimeentulolle tulonsiirtojen merkitys on Suomessa suuri. Pienituloisimmissa perheissä tulonsiirtojen osuus käytettävissä olevista tuloista on noin kolmannes. (Lammi-Taskula & Salmi 2010, 199–200, 204.)

Suomessa lapsiperheiden vanhemmat tekevät ahkerasti töitä (Salmi & Lammi-Taskula 2014b, 31). Lapsiperheissä perheen ja työn yhteensovittamiseen liittyy kuitenkin melko usein hyvinvoinnin näkökulmasta kielteisiä jännitteitä. Vanhemmat kokevat, että heillä on työnsä takia usein liian vähän aikaa lapsilleen. Työstä

johtuvaa ajanpuutetta koetaan puolison kanssa yhtä yleisesti kuin lasten kanssa. Useat tutkimukset sekä Suomesta että muista maista osoittavat, että työn ja perheen asettaessa ristiriitaisia ajankäyttövaatimuksia toisilleen, perhe saa antaa töille tilaa. Lapsiperheiden vanhemmista 40 prosenttia tunteekin laiminlyövänsä kotiasioita työnsä takia. Sama määrä työssäkäyvistä vanhemmista on myös huolissaan omasta jaksamisestaan isänä tai äitinä. (Salmi & Lammi-Taskula 2014a, 40–42.)

Lapsiperheiden vanhempien välinen työnjako ja toimiva parisuhde sekä se, kuinka tyytyväisiä vanhemmat ovat parisuhteeseensa, ovat kaikkien perheenjäsenten hyvinvoinnin kannalta keskeisiä. Vaikka perheen perustaminen ja vanhemmuus voivatkin lujittaa parisuhdetta, kohdistuu vanhempien parisuhteeseen lapsiperheissä myös monenlaisia paineita. Arki koetaan usein vaativammaksi lasten saamisen myötä ja yhteistä aikaa puolisoilla on aiempaa vähemmän. Arkirutiinit, kuten kotityöt, lastenhoito ja työssäkäynti, täytyy opetella jakamaan yhdessä tavalla, joka tukee perheen hyvinvointia ja auttaa selviytymään. Lapsiperheissä yleisin riidanaihe onkin juuri kotitöiden jakaminen. Riidat puolestaan kuormittavat parisuhdetta ja saattavat heijastua lasten hyvinvointiin. Eroriski onkin suurimmillaan parin ensimmäisen lapsiperhevuoden aikana. Parisuhteet, ja sitä myöten koko perhe, voivat paremmin, kun molemmilla puolisoilla on voimia ja aikaa osallistua yhteisen kodin ja yhteisten lasten hoitamiseen. (Lammi-Taskula & Salmi 2014, 72–73, 79–80.) Toimiva parisuhde on yksi koko perheen hyvinvointia vahvistava tekijä, kun taas vastaavasti toimimaton parisuhde saattaa lisätä lasten ja vanhempien haavoittuvuutta (Perälä, Halme & Kanste 2014, 235).

Hyvinvointi ja terveys sekä niihin liittyvät keskeiset taustatekijät vaihtelevat siviilisäädyn, perhetyypin, lasten lukumäärän ja asumismuodon mukaan. Erityisesti avo- tai avioliitossa elävillä vanhemmilla terveys ja hyvinvointi ovat parhaimmalla tasolla muuhun väestöön verrattuna, ja lapsiperheiden vanhemmilla tilanne on usein lapsetonta aikuisväestöä parempi. Lisäksi neuvolaikäistenkin lasten terveys näyttää hyvältä. Sen sijaan yksinhuoltajilla on suurempia ongelmia hyvinvoinnissa ja terveydessä. Yksinhuoltajilla tilanne niin onnellisuuden kokemisessa kuin elämänlaadussa on heikompi kuin kahden vanhemman perheissä. Perheen

voidaan kuitenkin sanoa suojaavan monelta terveyden uhkalta ja hyvinvoinnin vajeelta. (Kaikkonen ym. 2014, 163–164.)

2.3 Lapsiperheiden hyvinvoinnin tukeminen

Lapsiperheille suunnattavia tukimuotoja kutsutaan perhepolitiikaksi. Suomalaisen perhepolitiikan yleisenä tavoitteena on luoda lapsille turvallinen ja hyvä kasvuympäristö ja taata vanhemmille riittävät mahdollisuudet hankkia ja kasvattaa lapsia. Perheiden hyvinvointi on yksilöllistä ja jokaisen perheen tarpeisiin tulisi pystyä vastaamaan. Hyvinvoinnin edellytyksiä ovat sujuva arki, riittävän turvattu talous sekä muut materiaaliset tarpeet. Lapset ovat kulttuurin ja yhteiskunnan jatkuvuudelle elintärkeitä, minkä vuoksi lapsiperheiden tukeminen on järkevää. Lapsiperheiden tukimuotoja ovat muun muassa rahalliset etuudet, kasvattamisapu, hoitopalvelut, tiedon jakaminen, keskusteluapu ja oikeusapu. Jotkin tukimuodot, esimerkiksi lapsilisät, ovat kaikille perheille samansuuruisia, kun taas osa tukimuodoista, kuten äitiysraha, on ansiosidonnaisia. Osa palveluista on maksullisia niin, että maksut porrastuvat perheen tulojen mukaan, ja osa palveluista taas maksuttomia. Osa palveluista on kaikille kuuluvia oikeuksia ja osa tarveharkintaisia. (Ihalainen & Kettunen 2013, 73–74.)

Lapsiperheitä tuetaan siis sekä rahallisesti että erilaisten palveluiden muodossa. Sosiaali-, terveys- ja kasvatustalouden kansallisissa kehittämissuunnitelmissa on suuntana siirtää painopistettä ehkäiseviin palveluihin. Edistävillä ja ehkäisevillä palveluilla tarkoitetaan arjen tukea, yhteisöllistä toimintaa, universaaleja palveluja sekä kohdennettua tukea. Näillä palveluilla on tärkeä asema esimerkiksi huolen varhaisessa tunnistamisessa ja siihen puuttumisessa. Arjen tukea ja yhteisöllistä toimintaa tarjoavat esimerkiksi aamu- ja iltapäivätoiminta, avoin varhaiskasvatus, leikkitoiminta ja muu päivähoito sekä leikkikentät ja -puistot. Universaaleja palveluja ovat puolestaan esimerkiksi äitiys- ja lastenneuvola ja päivähoito. Kohdennettua tukea annetaan muun muassa kasvatus- ja perheneuvolassa sekä perheyössä, ja siihen kuuluvat myös esimerkiksi ehkäisevä toimeentulotuki ja varhainen tuki päivähoitossa. (Halme & Perälä 2014, 216–217.)

Kunnat rahoittavat lasten, nuorten ja perheiden palveluja valtionosuuksilla ja verorahoilla, ja ehkäisevien palvelujen lisäämiseksi kuntien valtionosuuksia on jopa korotettu. Ehkäisevien palvelujen saatavuudessa on toimenpiteistä huolimatta kuitenkin edelleen puutteita. Monet pienten, alle kouluikäisten lasten perheet käyttävät paljon esimerkiksi lasten kerhotoimintaa, leikkikenttiä ja -puistoja. Puistoissa, kerhoissa ja perhekahviloissa vanhemmilla on mahdollisuus tutustua muihin samassa elämäntilanteessa oleviin vanhempiin ja lapsilla on mahdollisuus saada omanikäistä seuraa. Tällaiset palvelut ovat usein perheen kodin lähetyvillä ja ne ovat yleensä maksuttomia. Arkea tukevat palvelut ovat usein kuitenkin hajallaan, varsinaisen palvelujärjestelmän ulkopuolella, vaikka ne ovat keskeisiä ehkäisevän toiminnan kokonaisuudessa sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä. Arkea tukevien palvelujen tunnettavuus on myös huonoa. (Perälä, Halme & Kanste 2014, 228–230.)

Viime vuosina lapsiperheiden tulokehitys on ollut muita kotitalouksia hieman parempaa, vaikka lapsiperheiden huono-osaisuus on edelleen melko korkea 20 vuoden takaiseen verrattuna. Palveluiden osalta ne perheet, jotka tarvitsisivat ja hyötyisivät tuesta eniten, kokevat palvelujen antaman tuen kuitenkin kaikkein riittämättöminä, kun taas hyvässä asemassa olevat perheet kokevat palvelut useimmiten tarpeeksi riittäviksi. Tie lapsiperheiden hyvinvointiin on sinänsä kuitenkin yksinkertainen: tarvitaan aikaa huolenpidolle, kohtuullinen toimeentulo sekä riittävästi palveluita vanhemmuuden tueksi. Perhepolitiikassa pitäisikin arvioida tulonsiirtojen ja palvelujen kokonaisvaikutuksen lasten ja perheiden hyvinvointiin. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014a.)

3 VANHEMMUUS

3.1 Vanhemmuus käsitteenä

Vanhemmuuden välttämättömänä edellytyksenä on aina lapsi. Vanhemmuus on antoisaa niin lapsen kuin vanhemman näkökulmasta, ja se luo merkitystä elämään. Jokainen uusi vanhempi saa eväät vanhemmuuteen omilta vanhemmiltaan tai huoltajiltaan, lapsuudestaan ja kasvuympäristöstään. Yksilön näkökulmasta vanhemmuus kehittyy ainutlaatuiseksi, yksilölliseksi vanhemmuudeksi, johon sisältyy aina niin vanhaa, omasta lapsuudesta sisäistettyä vanhemmuutta, kuin myös uutta, aikuisuudessa koettua, opittua ja ymmärrettyä vanhemmuutta. Yhteisöllisellä tasolla vanhemmuuteen vaikuttavat erilaiset kulttuuriset tavat ja edellytykset toimia vanhempina. (Krank i.a; Kekkonen 2004, 25, 27.)

Vanhemmaksi kasvetaan ja se on perheen sisällä tapahtuva prosessi, joka jatkuu läpi elämän. Vanhemmuus on monimutkainen ja haastava tehtävä, ja prosessin tärkeimpänä tavoitteena on luoda suhde lapseen, olla hänestä vastuussa ja toimia lapsen edun mukaisesti. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2004, 83; Bardy 2002, 39.)

Elämä ja yhteiskuntaamme ovat jatkuvan muutoksen kohteena ja se asettaa myös vanhemmuudelle aina uusia haasteita ja muutostarpeita (Krank i.a). Yhdessä vanhemmuuden keskeisimmäksi haasteeksi on noussut työn ja perheen yhteensovittaminen. Sen johdosta perheen kanssa jäävä aika kapenee ja se tuo monessa vanhemmassa esille ristiriitaisia tunteita omista kyvyistä ja taidoista huolehtia perheestä. (Rönkä & Kinnunen 2002, 4–5.)

Jokainen äiti rakentaa omat toimintatapansa sen pohjalta, mitä hän kokee lapsensa kanssa toimiessaan arkipäiväisissä tilanteissa. Siihen vaikuttavat lapsen kasvu ja kehitys, elämäntilanteen muutokset ja ulkopuoliset käsitykset äitiydestä. Se, millainen käsitys Suomessa vallitsee liittyen äitiyteen, on sidoksissa muuhun maailmaan. Kuitenkin äitiys on aina yksilöllinen kokemus jokaiselle naiselle ja sen yksiselitteinen määrittäminen on vaikeaa. Äitiydessä on kyse siitä, että nainen

kykenee luomaan suhteen lapseensa ja kykenee vastaamaan lapsen tarpeisiin. (Vuori 2003, 40.)

Isäksi kasvaminen eroaa äitiyden prosessista paitsi fyysisesti myös psyykkisesti. Vaikka isä ei fyysisesti koe läheisyyttä sikiön kanssa, voi hän olla läsnä tunneta-solla ja tukea äitiä raskauden aikana. Ultraäänikuvien, sikiön liikkeiden ja sydänäänien kuuntelun kautta isällä on mahdollisuus saada osaa sikiön kehitysvai-heesta. Isän rooli muuttaa miehen elämää ja tuo mukanaan uuden roolin ja vas-tuun perheestä. (Kannas 2007, 58.)

Vanhemmat luovat perustan lapsen itseluottamukselle ja tietämykselle omasta itsestään. Perheellä on siis suora vaikutus lapsen hyvinvointiin, mutta se voi luoda myös haasteita lapsen kehitykselle. Ennaltaehkäisevä työ ja varhainen puuttuminen ovat nykyisen sosiaalityön päämääränä. Lasten ja perheiden pa-rissa tehtävän työn ensisijaisena lähtökohtana ovat vanhemmuuden tukeminen, kasvatuskumppanuus sekä lapsiperheiden arjen sujumisen edistäminen. (Helmi-nen 2006a, 7, 9–10.)

3.2 Vanhemmuuden roolit

Belskyn (1984, 83) kehittämän teorian mukaan vanhempana toimimisen eroavai-suuksia voidaan tarkastella kolmen eri taustatekijän avulla. Ne ovat vanhempien psyykkiset resurssit, lapsen yksilölliset ominaisuudet sekä stressiin ja tukeen liit-tyvät tekijät. Myöhemmässä tutkimuksessa Belskyn (2005, 3) havaintona kuiten-kin oli, että ei ole yksittäistä oikeaa tapaa edistää vanhemmuuden toimivuutta tai vanhemmuuden kasvua.

Vanhemmuuden roolit ovat vanhemmuuteen integroituja käytäntöjä ja kykyjä. Toisaalta ne ovat kulttuurisidonnaisia odotuksia siitä, miten missäkin yhteiskun-nassa vanhempana kuuluu toimia. (Kestilä 2007, 20.) Vanhemmuuden roolit ovat sukupolvisia, eli ne kulkeutuvat aina sukupolvelta toiselle. Osa vanhemmuuden rooleista liittyy aina johonkin lapsen kehitys- tai ikäkauteen, kun taas joitakin van-hemmuusrooleja voidaan käyttää läpi koko elämän. (Kekkonen 2004, 33.)

Jacob Levy Moren on kehittänyt rooliteorian vuorovaikutussuhteiden ja ihmisten erilaisten roolien suhteista toisiinsa. Sen pohjalta Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymä kehitti työvälineen tukemaan vanhemmuuden arviointia. Kyseessä on vanhemmuuden roolikartta, menetelmä, jonka avulla vanhempi voi tutkia omia vanhemmuuden rooleja joko yksin tai ammattilaisen kanssa. (Järvinen, Lankinen, Taajamo, Veistilä & Virolainen 2012, 172.) Vanhemmuuden roolikartta on voimavarakeskeinen työväline, jonka avulla vanhempi voi sekä tarkastella omia vanhemmuuden ongelmallisia alueita että tunnistaa omia vahvuuksiaan. Roolikartta jakaa vanhemmuuden viiteen rooliin: huoltajan, elämän opettajan, ihmishuolteenantajan, rajojen asettajan ja rakkauden antajan rooliin. (Ylitalo 2011, 9–10.)

Huoltajan rooli on yksi näistä tärkeistä rooleista, jota ilman lapsen perustarpeista huolehtiminen olisi vaarassa. Huoltajan tehtävänä on luoda lapselle rutiinit ja huolehtia niiden toimimisesta. Huoltaja on erityisen tärkeässä asemassa lapsen ollessa vauvaiässä. Rakkauden antajana vanhemmalla on mahdollisuus luoda pohjaa lapsen itsetunnolle ja itseluottamukselle osoittamalla hellyyttä, suojelemalla ja lohduttamalla lasta sekä hyväksymällä hänet. Elämän opettajan rooli vaatii vanhemmalta kasvattajan taitoja. Elämän opettajan roolissa olevalta vanhemmalta lapsi oppii sosiaalisia taitoja, arvoja ja erottaa oikean väärästä. Kehitysvaiheessa, jossa lapsi on herkkä oppimaan, tunteiden ja taitojen tunnistamiselle ja ilmaisemiselle tarvitaan vanhemmalta ihmishuolteenantamista. Vanhempi, jolla on kyky kuunnella ja kannustaa lastaan, on hyvät edellytykset toimia tässä roolissa. Jotta lapselle voidaan taata turvallinen kasvuympäristö, on hänelle asetettava rajoja. Rajojen asettaminen vanhemman näkökulmasta on ehkä haastavin rooli, sillä tähän tarvitaan johdonmukaisuutta ja jatkuvaa sääntöjen noudattamista ja valvontaa. (Kestilä 2007, 22–23.)

Vanhemmuuden roolit jaotellaan asteittain kolmeen tasoon. Ne ovat motivaatoroolit, tavoiteroolit ja tekoroolit. Motivaatoroolit ovat edellä mainitut viisi pääroolia, joiden taustalla on lapsen perustarpeista huolehtiminen. Tavoiteroolit ovat

motivaatiroolien alarooleja, joita vanhempi soveltaa toiminnassaan lapsen tarpeiden mukaisesti. Tekoroolit puolestaan kuvaavat vanhemman arjessa toimimista lapsen tarpeiden toteutumisen näkökulmasta. (Ylitalo 2011, 10.)

3.3 Vanhemmuuden tuen tarpeet

Lapsiperheiden tuen tarpeet ovat monimuotoisia, ja tukea tarvitaan erilaisissa elämäntilanteissa. Perheen tuen tarve lisääntyy yleensä käännekohdissa, kuten esimerkiksi lapsen syntymän tai perhettä kohtaavien äkillisten ongelmien ilmaantua. Lapsiperheiden yleisimmät tuen tarpeet liittyvät useimmiten vanhemmuuteen, vanhempien tai lasten terveyteen ja hyvinvointiin, lasten kasvatukseen ja hoitoon tai sosiaalisiin suhteisiin. (Haaranen 2012, 14.)

Riippumatta lapsen iästä tai perhetilanteesta, lapsiperheen arkeen sisältyy monia yksittäisiä tekijöitä, jotka koettelevat vanhempien jaksamista. Erityisesti parisuhde saattaa kärsiä yhteisen ajan puutteen vuoksi. Muita tavallisimpia haasteita ovat vanhempien väsymys, mielialan muutokset, oman vanhemmuuden kyseenalaistaminen ja epävarmuus sekä rooliristiriidat. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2004, 80–81.)

Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten kokemusten perusteella vanhemmuuden tuen tarve syntyy useimmiten lapseen liittyvästä huolesta, vanhemman toimintaan liittyvästä huolesta tai työntekijän havainnoimista epäkohdista (Kekkonen 2004, 51). Lapsen ja perheen tuen tarpeen tunnistaminen ja varhainen puuttuminen on neuvolatyön keskeisenä periaatteena. Varhaisella puuttumisella voidaan ennaltaehkäistä ongelmien kasautumista. Jos esimerkiksi lapsessa, perheessä tai lapsen kasvuympäristössä on tekijöitä, joilla saattaa olla kielteinen vaikutus lapsen terveydelle tai kehitykselle, tarvitaan tukea. Noin 70 prosenttia Suomessa asuvista lapsiperheistä voi hyvin, eikä erityiselle tuelle ole tarvetta. Tämä arvio käy ilmi 2000-luvulla tehdyssä tutkimuksessa. Jos perhe kuitenkin on erityisen tuen tarpeessa, se johtuu useimmiten haittatekijöistä, jotka vaarantavat lasten psykososiaalista kasvua ja kehitystä. Muita yleisempiä lapsiperheiden tuen

tarpeen syitä ovat lapsen hoidon laiminlyönti ja kiintymyssuhteisiin liittyvät ongelmat. (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus 2004, 98.)

Nykyäideille kohdistettu paine ja vaatimukset ovat korkeat, koska saatavilla on paljon monenlaista ja joskus jopa keskenään ristiriitaista tietoa lasten hoitamisesta ja kasvattamisesta. Kasvatus- ja hoitohenkilökunnalla sekä sosiaalialan ammattilaisilla on merkittävä rooli äitien kasvatuksen tukemisessa sekä rajojen määrittelyssä. Ammattilaisen tehtävänä on muun muassa osallistua riittävään äitiyden tukemiseen ja pohtia äitinä olemisen oikeuteen liittyviä kysymyksiä, jos herää huoli siitä, toteutuuko äitiys lapsen edun mukaisesti. (Järvinen ym. 2012, 41–42.)

Isyystutkimuksessa on tullut esille miesten omat kokemukset isyydestä. Tutkimustulokset osoittavat, että neljännes isistä kokee omat vanhemmuuden taitonsa puutteellisiksi, minkä vuoksi moni kokee stressiä ja riittämättömyyden tunnetta. Lisäksi selvisi, että isät kaipaavat enemmän tietoa lapsen kehityksestä sekä tukea tunnistamaan lapsen tunteita ja tarpeita. (Järvinen ym. 2012, 43–44.)

3.4 Vanhemmuuden ja perheen tukeminen

Nyky-yhteiskuntamme on haastanut vanhemmuuden jatkuvaan itsereflektointiin hyödyntäen vakiintuneita vanhemmuutta koskevia tapoja, asiantuntijatieta sekä median välittämiä esimerkkejä toisten perheiden elämäntyyleistä. Tuen ja avun hakeminen perheelle ei aina ole helppoa, ja palveluiden hakemiseen voi olla hyvinkin korkea kynnyks. Lisäksi voi olla hankala löytää perheelleen juuri sitä oikeaa palvelua. Siinä kohtaa vanhempien omalla aktiivisuudella on merkitystä. (Järvinen ym. 2012, 40.)

Keinoja, joilla vanhemmat itse voivat vahvistaa omia voimavarojaan, on monia. Jos perheessä on kaksi aikuista, on parisuhteen hoitaminen tärkeää. Muissakin tapauksissa vanhempien kyky avoimiin keskusteluihin on tärkeää myönteisen ilmapiiriin ja kasvuympäristön luomisen kannalta. Hakemalla lapsen kehitystä, hoitoa ja kasvatusta käsittelevä tietoa, vanhemmilla on mahdollisuus uusiin hoito- ja

kasvatusmetodeihin. Uskallus pyytää ulkopuolista apua sekä tunnistaa omat heikkoudet ja tuen tarve ovat tärkeitä ominaisuuksia vanhemmuuden näkökulmasta. Neuvola tarjoaa hyviä keinoja perheille omien voimavarojen lisäämiseksi, muun muassa lisäämällä vanhempien tietoisuutta voimaannuttavista ja kuormittavista tekijöistä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2004, 82.) Tuen tarpeen arviointi edellyttää aina työntekijän tietoon kantautunutta huolta. Huoli subjektiivisena kokemuksena ohjaa ammattilaisen käytäntöä ja työtä. (Kekkonen 2004, 51.)

Suomessa lapsiperheiden tukemiseen osallistuvat muun muassa kuntien järjestämät neuvolapalvelut, kuten esimerkiksi äitiysneuvolapalvelut, lastenneuvolapalvelut ja neuvolan psykologipalvelut. Siihen sisältyy lapsen ja perheen erityisen tuen varhainen tunnistaminen ja tukeminen, vanhemmuuden tukeminen ja perheen hyvinvoinnin tukeminen. Lisäksi lapsiperheiden tukemista toteutetaan peruspalveluiden kuten päivähoidon, esiopetuksen ja koulun kautta, sillä näitä palveluita suurin osa lapsiperheistä käyttää. Näiden palveluiden yhteisenä tavoitteena on vahvistaa vanhemmuutta ja antaa vanhemmille kasvatuksellista tukea. Lapsiperheiden peruspalveluita täydennetään erilaisilla varhaisen tuen ja perheytyön palveluilla, jotka sisältävät muun muassa erilaisia vanhemmille ja lapsille suunnattuja ryhmiä, lasten havainnointia, terapeutteja keskusteluja tai perheytyöntekijöiden kotikäyntejä. (Haaranen 2012, 14–15.)

On arvioitu, että Suomessa neuvolaikäisistä lapsista noin 10 prosenttia kasvaa perheissä, joissa on lasten psykososiaalista kasvua ja kehitystä haittaavia tai vaarantavia tekijöitä ja ongelmia. Perhe on kokonaisuus, jossa yksittäisen perheenjäsenen terveys ja hyvinvointi sekä perheenjäsenten väliset suhteet vaikuttavat muihin perheenjäseniin. Yhden perheenjäsenen tuen tarpeen ilmaantuessa on syytä arvioida myös muiden jäsenten ennaltaehkäisevän tai varhaisen tuen tarpeita. Perheet tunnistavat tuen tarpeensa usein kuitenkin turhan myöhään. Pienten lasten tilannetta seurataan pitkään ennen kuin hakeudutaan avun piiriin. (Häggman-Laitila 2002, 175–176.)

3.4.1 Lapsiperheiden varhainen tuki

Varhainen tuki on yksi merkittävimmistä ennaltaehkäisevän työn muodoista. Varhaisella tuella tarkoitetaan erityisesti vauva- ja lapsiperheisiin kohdistuvaa, ajallisesti varhain toteutettua perheen tuen tarpeen tunnistamista, vanhemmuuden vahvistamista, huoleen reagoimista eli puheeksi ottamista sekä asiakkaan tarpeenmukaista palvelunohjausta. Lapsiperheen varhaisella tuella pyritään vastaamaan mahdollisimman varhain perheen tarpeisiin. Varhaisella tuella pyritään vahvistamaan lapsen hyvinvointia suojaavia tekijöitä ja heikentämään riskitekijöitä. Suojaavia tekijöitä vahvistetaan esimerkiksi tukemalla sosiaalisia verkostoja ja luomalla puitteet vertaistukeen tai vertaistoimintaan. Lapsen hyvinvointia uhkaavien riskitekijöiden tunnistamisella, varhaisella puuttumisella ja tukemisella tavoitellaan lapsesta syntyneen huolen kohtaamiseen sekä lapsen auttamiseen uudenlaista ja tehokkaampaa lähestymistapaa. (Lindqvist 2008, 16–17.)

Varhaisen huolen tunnistaminen ja siihen puuttuminen on perheiden tukemisen ja ongelmien ehkäisyn kannalta keskeistä. Lapsen hyvinvointi on varhaisen tuen tavoitteena, ja se saavutetaan tukemalla vanhemmuutta ja perhettä. Huomiota tulee kiinnittää erityisesti vanhemmuuden vahvistamiseen, sillä vanhempana toimimiseen liittyvien vaikeuksien on todettu olevan merkittäviä lapsen kehityksellisten ongelmien, mielenterveysongelmien, syrjäytymisen ja ei-toivotun käyttäytymisen riskitekijöitä. Toiminnan, jossa tuetaan vanhemman ja lapsen yhteistä tekemistä, on havaittu tuottavan lapsen kannalta välitöntä hyvää. Yhteisellä toiminnalla vahvistetaan vanhemman ja lapsen välistä tunnesidettä ja vuorovaikutusta. (Halme & Perälä 2014, 216; Lindqvist 2008, 15.)

3.4.2 Vertaistuki

Yhtenä merkityksellisenä ja tärkeänä vanhemmuuden ja perheen tukemisen muotona on vertaistuki. Ihmiset, jotka ovat samanlaisessa elämäntilanteessa jakavat usein samankaltaisia kokemuksia. Kokemukset ja toiselta saatu tieto aiheesta, joka on yhdistävänä tekijänä, tekevät heistä vertaisia. Vertaistukea tarvi-

taan, koska erilaiset vertaisryhmät tukevat ihmisten selviytymistä sekä edesauttavat lievittämään tai ratkomaan erilaisia ongelmia. Vertaistuki tuottaa parhaimmillaan ihmiselle sosiaalista pääomaa. Vertaistukisuhteessa on kyse tavallisten ihmisten keskinäisestä ja tasa-arvoisesta vuorovaikutuksesta. (Juhila 2006, 129–130.) Vertaistuen avulla voi saada itselleen tukea, mutta samalla voi toimia myös tuen antajana (Kuusisto 2010, 60).

Vertaistoiminnassa pidetään tärkeänä arjen arvostusta, ja arvopohjana ovat avoimuus, tasa-arvoisuus ja toisten ihmisten kunnioittaminen. Vertaisryhmästä voi muodostua ihmisen ympärille yhteisö, jonka kanssa vaihtaa kokemuksia. Samalla se antaa mahdollisuuden henkiseen kasvuun sekä arjen kannalta uuden ja hyödyllisen oppimiseen. (Kuusakoski 2003, 30–31.) Vertaisryhmät ovat joko vapaamuotoisia tai organisoituja tukitoimintaryhmiä, jossa samassa elämäntilanteessa tai samankaltaisia kokemuksia kokeneet henkilöt tukevat toisiaan ja yhdessä selvittävät elämäntilannettaan (Järvinen ym. 2012, 212).

Vanhempien vertaistoiminta ei aina ole ollut kovin yleistä ja vanhempien osallistuminen siihen on ollut vähäistä. Oikeastaan vasta 2000-luvun alussa vertaistoimintaa alettiin esittämään perhetyön toimintatapana. Nykyään pienten lasten vanhemmille on monia rakenteeltaan hyvin erilaisia vertaisryhmiä ja vertaistoimintaa. Vertaistoimintaan osallistuu joko jompikumpi vanhemmista tai koko perhe. Ryhmien tavoitteena on perheen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistäminen, vanhemmuuden tukeminen sekä vanhempien tiedon lisääminen. Vertaisryhmällä on tietävästi useita myönteisiä seurauksia pienten lasten vanhemmille. Näitä ovat muun muassa vanhempien mahdollisuus sosiaaliseen oppimiseen, itsensä hyväksyminen ja uusien sosiaalisten suhteiden luominen. Sosiaalisella oppimisella tarkoitetaan tässä kontekstissa ryhmistä saatuja ohjeita, malleja ja neuvoja vanhemmuudesta ja lapsiperheen arjen haasteista selviämiseen. (Haaranen 2012, 17, 20; Pietilä-Hella 2010, 78–79.)

4 PERHETALOT LAPSIPERHEIDEN TUKENA

4.1 Perhetalojen toiminta

Perhetalot kuuluvat avoimiin varhaiskasvatuspalveluihin. Avoin varhaiskasvatus on yksi varhaiskasvatuksen toimintamuodoista, ja sen toiminnan ydin ja tavoitteet ovat varhaiskasvatuksessa. Avoimen varhaiskasvatuksen tarkoituksena on tarjota varhaiskasvatusikäisille lapsille ohjattua, suunnitelmallista ja tavoitteellista varhaiskasvatustoimintaa. Se tarjoaa myös kohtaamispaikkoja, sosiaalisia kontakteja ja tukea pienten lasten vanhemmille. Avoimen varhaiskasvatuksen toimintamuotoja ovat varhaiskasvatuksen avoin toiminta, kerho- ja puistotoiminta sekä muu avoin varhaiskasvatus. Avoimen varhaiskasvatuksen toiminta on pääsääntöisesti maksutonta. Avoimia varhaiskasvatuspalveluja voivat tuottaa kunnat, yksityiset tahot, seurakunnat sekä järjestöt. (Alila & Portell 2008, 69–70.)

Avoin varhaiskasvatus on kuntakohtainen toiminta, eikä asiakkaalla ole siihen subjektiivista oikeutta. Suurimmat kunnat ovat kuitenkin viimeisen vuosikymmenen aikana panostaneet siihen ja kehitystä on tapahtunut. Avoimen varhaiskasvatuksen toiminta määritellään varhaiskasvatuksen valtakunnallisten linjausten mukaisesti ja tavoitteena on lasten tasapainoisen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistäminen. (Ruotsalainen, Lindholm & Ollikainen 2008, 24.)

Perhetalot ovat pikkulapsiperheiden avoimia informaatio-, kohtaamis- ja toimintapaikkoja. Niissä järjestetään avointa asukaslähtöistä toimintaa pikkulapsiperheille sekä erilaisia ryhmiä ja kursseja lapsille, vanhemmille ja alueen pikkulapsiperheiden kanssa työskenteleville työntekijöille. Perhetaloissa kävijöiden käytössä on niin sisä- kuin ulkotilat leikkivälineineen. Ohjaajia on toiminnasta ja yksiköstä riippuen 2–10. (Lindqvist 2008, 47; Helsingin kaupunki 2016a.)

Perhetaloissa järjestetään leikkitoiminnan kerhoja ja ne kuuluvat kunnan järjestämään varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatusta voidaan siis päiväkodin ja perhepäivähoidon lisäksi antaa myös muuna varhaiskasvatuksena, ja sitä voidaan

järjestää tätä tarkoitusta varten varatussa paikassa. Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuutta. (Varhaiskasvatuslaki 2015/580.) Leikkitoiminta on tarkoitettu kotihoidossa oleville lapsille 2-vuotiaasta esiopetuksen alkamiseen saakka. Kerhoissa lapsia on enintään 13 ja niitä ohjaa perhetalojen työntekijät. Kerhoihin voi osallistua 1–4 kertaa viikossa 2,5–3 tuntia päivässä. Kerhoissa on tavoitteena tukea lapsen kasvua ja kehitystä. Niissä on suunniteltua ja ohjattua leikkiä sekä toimintaa kuten jumppaa, lauluja ja kädentaitoja. (Helsingin kaupunki 2015b.)

Perhetalojen tehtävänä on tukea erilaisissa elämäntilanteissa olevia lapsiperheitä. Toiminnan sisältöinä ovat vanhemman ja lapsen varhaisen vuorovaikutuksen ja vanhemmuuden tukeminen sekä positiivisen tunnesuhteen synnyttäminen vanhemman ja lapsen välille. Sisältöön kuuluu myös kasvatuksellinen neuvonta ja ohjaus, voimavarojen vahvistaminen vastuunottoon sekä omassa elämässä toimijaksi tuleminen. Osallistujien keskinäinen verkostoituminen ja vertaistuki korostuvat toiminnassa. Perhetaloissa tehtävä työ voi olla palveluihin ohjausta, varhaista tukea, korjaavaa ja kuntouttavaa työtä sekä kriisityötä. (Lindqvist 2008, 47.)

Perhetalon yksi tärkeimmistä työn muodoista kaiken muun ohella on asiakkaan vuorovaikutuksellinen tukeminen. Vuorovaikutuksellista tukemista sosiaali- ja terveysalalla voidaan tarkastella englanninkielisellä sanalla counselling, joka tarkoittaa ohjaamista, neuvojen antamista ja kehottamista. Vuorovaikutuksellisella tukemisella pyritään asiakkaan kuuntelemiseen, ymmärtämiseen ja tukemiseen. (Vilén, Leppämäki & Ekström 2008, 11.)

4.2 Kasvatuskumppanuus perhetaloissa

Lapsiperheiden hyvinvointiin ja terveyteen vaikuttavat edelleen yhteiskunnalliset, yhteisölliset ja yksilölliset valinnat ja tekijät. Perheiden kohtaamat haasteet ovat aikaisempaan verrattuna lisääntyneet ja moninaistuneet. Moni vanhempi on yksin vastuussa kasvatustehtävästään. Edistääkseen lapsen terveyttä ja hyvinvointia, tarvitaan turvallisia ja lapsen edun mukaisesti toimivia aikuisia. Joskus kuitenkin

myös vanhemmat tarvitsevat tukea ja jonkun ulkoisen tahon, jonka kanssa jakaa vastuuta, eli kumppania kasvatustehtäviin. Tukea voidaan saada muun muassa omasta lähiyhteisöstä tai eri alojen ammattilaisilta. Yleisimmät kasvatuskumppanuutta tarjoavat tahot ovat varhaiskasvatuspalvelut, koulut tai perhekeskustoiminnat. Kasvatuskumppanuus on perheen ja ammattilaisen välinen yhteistyö, jonka avulla voidaan edistää vanhemmaksi kasvua ja vanhempana toimimista. (Helminen 2006b, 205.)

Perhetalot ovat avoimen varhaiskasvatuksen toimintamuotoja ja ne tarjoavat kotona lastaan hoitaville vanhemmille mahdollisuuden kasvatuskumppanuuteen. Vanhemmat voivat kysyä työntekijöiltä neuvoja lasten hoitoon ja kasvatukseen liittyvistä asioista ja työntekijät puolestaan pyrkivät tarjoamaan vanhemmille varhaiskasvatuksen ammattilaisen apua. Arkiset keskustelut vanhempien ja työntekijöiden välillä rakentavat luottamusta ja yhteisymmärrystä, joiden nähdään olevan toimivan kasvatuskumppanuuden edellytyksenä. (Ruotsalainen, Lindholm & Ollikainen 2008, 24–25.)

Kasvatuskumppanuudessa tavoitteena on toimia yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja tasapainoisen kehityksen parhaaksi. Tavoitteena on myös tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä. (Opetushallitus 2015.) Lisäksi tavoitteena on lapsen huolenpidon, edun ja oikeuksien edistäminen sekä erityisen tuen, avun ja suojelun tarpeen tunnistaminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Erityisesti varhaiskasvatuksessa, kouluissa, lastensuojelussa ja lapsen vapaa-ajan ympäristöissä kasvatuskumppanuudella on suuri rooli. Nämä mahdollistavat sen, että vanhempien ja työntekijöiden havainnoinnin ja kokemusten pohjalta voidaan luoda kokonaiskuva lapsen ja perheen tilanteesta, ja siten toimia perheen ja lapsen tarpeiden mukaisesti. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2014b.)

Kasvatuskumppanuus ymmärretään vanhempien ja työntekijöiden väliseksi vastavuoroiseksi ja keskinäiseksi vuorovaikutukseksi. Sitä ohjaavat luottamuksen, kunnioituksen, kuulemisen ja dialogisuuden periaatteet. Työntekijä, joka sitoutuu

ammattilliseen kasvatuskumppanuuteen, luo suhdetta perheisiin tavalla, jossa reflektiivinen, lapsen hoidon, kasvatuksen ja opetuksen eri puolia pohtiva sekä molempien osapuolten ymmärrystä hyödyntävä työtapa mahdollistuu. Kasvatuskumppanuus syntyy työntekijän tietoisien toiminnan tuloksena ja se syvenee vähitellen vanhempien ja työntekijöiden välisessä dialogisessa vuoropuhelussa. Kasvatuskumppanuuteen kytkeytyvän ajatuksen mukaan lapsi ammentaa varhaisen kasvun ja kehityksen keskeisimmät rakennusaineiksensa siitä kiintymyssuhteesta, joka rakentuu lapsen ja vanhemman välille. Työntekijän tehtävänä on kannatella tätä suhdetta (Kaskela & Kekkonen 2007, 5.)

Lapsilähtöinen kasvatuskumppanuus lapsiperhepalveluissa vahvistaa vanhempien osallisuutta lapsen kasvatuksen ja hoidon suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Lapsilähtöisessä kasvatuskumppanuudessa kiinnitetään huomiota lasten ja vanhempien kohtaamiseen asiakastyön tilanteissa. Lapsilähtöisen kasvatuskumppanuuden ensisijaisena tavoitteena on tunnistaa lapsen tuen tarve ja yhdessä vanhemman tai huoltajan kanssa löytää keinoja lapsen tukemiseksi. Kasvatuskumppanuuden erityisenä tavoitteena on lapsen tuen tarpeen tunnistaminen ja yhteisten toimintaperiaatteiden sopiminen lapsen auttamiseksi ja kehityksen tukemiseksi. Vanhempien ja työntekijöiden keskinäinen tasavertaisuus, luottamus ja kunnioitus luovat edellytykset lapsen hyvinvoinnin turvaamiselle, ja tasavertaisen yhteistyön luominen on työntekijöiden vastuulla. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2014b.)

4.3 Varhainen tuki perhetaloissa

Varhaisen tuen toteutumisessa olennaista on, että toiminta rakentuu ja muovautuu asiakkaiden tarpeiden mukaan. Asiakkaiden kannalta on olennaista tarkastella mitä toiminta on, missä toiminta tapahtuu ja miten sitä toteutetaan. Tällä tavoin toteutettavalla toiminnalla asiakkaat kokevat olevansa oman elämänsä subjekteja, aktiivisia osallisia, eivätkä vain ongelmien kautta määrittyviä auttamisen kohteita. Varhaisen tuen tavoitteena on lapsen ja perheen voimavarojen ja elämänhallinnan vahvistaminen ja säilyttäminen. Tavoitteena on myös se, että varhainen tuki mahdollistuu asiakkaan arjessa ja se toteutuu asiakkaan ehdoilla

häntä arvostaen ja kunnioittaen. Varhainen tukeminen toteutuu esimerkiksi perheiden tarpeita vastaavien palveluiden tarjoamisessa. Se voi olla esimerkiksi vanhemmalle tarjottavaa keskusteluapua tai vertaisryhmätoimintaa. Varhaisen tuen toiminnassa näkyy ehkäisevä, kaikille suunnattujen palveluiden näkökulma sekä kohdennettu, lapsiperheiden ja lapsen tarpeisiin puuttuva näkökulma. (Lindqvist 2008, 15, 17.)

Perhetaloissa varhaisen tuen työ sisältää paljon lapsen kehitykselliseen varhaiseen tukeen liittyviä elementtejä, joilla tuetaan pienten lasten vanhempien sosiaalisia verkostoja. Lisäksi niissä järjestetään kohdennettua ryhmätoimintaa vauva- ja pikkulapsiperheille. Perhetalojen varhaisen tuen työmuotoja ovat kohtaaminen varhaisen tuen asenteella, ryhmätoiminta, työskentely vauvaperheiden kanssa, monikulttuurinen työ sekä verkostotyö ja kehittäminen. Perhetalojen avoimessa toiminnassa kohtaaminen varhaisen tuen asenteella tarkoittaa tuen tarpeen havainnointia. Se toteutuu vuorovaikutuksessa tuttavuutta tehdessä. Matalan kynnyksen paikkana palveluihin ohjaus on tärkeää ja se on yksi keskeinen varhaisen tuen työmuoto. Ammatilainen arvioi, onko avoimen toiminnan tuki riittävää vai onko muita tukimuotoja tarkoituksenmukaista tarjota. Avoimen toiminnan toimintaryhmät ja –tuokiot, tapahtumat ja juhlat madaltavat kynnystä osallistua muuhunkin toimintaan. Tärkeää on tunnistaa perheen olemassa olevien voimavarojen ja tuen tarpeen suhde. Vaikeassa elämäntilanteessa perheelle tarjotaan ammatilaisen tukea ja läsnäoloa, kun taas paremmassa tilanteessa perhettä tuetaan toimimaan aktiivisesti vertaisryhmässä. Perhetaloissa toteutuu konkreettinen huolenpito lapsista ja aikuisista: ongelmia saa olla mutta ei tarvitse olla. Tarvittaessa pyritään auttamaan tai etsimään apua yhdessä. Tämä tarkoittaa ohjaamista ja saattamista ajoissa palveluiden piiriin, kannattelua, jos palveluissa on jonoja, tukemista, kun pulmat ovat vielä pieniä sekä pulmien havaitsemista ajoissa. Perhetalojen varhaisen tuen työssä on vahvasti näkyvillä tekijöitä, jotka edistävät hyvinvointia ja ehkäisevät syrjäytymistä. (Lindqvist 2008, 34, 48.)

Varhainen tukeminen konkretisoituu asiakkaan ja työntekijän kohtaamisessa. Perhetalojen työntekijöillä täytyy olla herkkyyttä vastata asiakkaiden tarpeisiin, ja varhaisen tuen asenteella kohtaaminen lähteekin aina ammatillisuudesta. Yhteis-

työsuhteen toimivuus vanhemman kanssa vaatii työntekijältä tiettyjä perusasenteita ja taitoja. Kunnioitus on yksi tärkeimmistä asenteista. Se tarkoittaa niiden ihmisten arvostamista ja tärkeänä pitämistä, joiden kanssa työskennellään. Kohtaamisen perustaidot tulevat tarpeeseen kaikessa tukemisessa, erityisesti alussa, vuorovaikutussuhteen muodostumisessa sekä tuen tarpeen kartoituksessa. Tärkeimpänä perustaitona voidaan pitää täydellistä läsnäolemistä vanhempien kanssa ja sen ilmaisemista heille. Kaikki huomio tulee kiinnittää perheeseen, jotta olisi mahdollista havaita, mitä vanhemmat sanovat tai antavat ymmärtää. Tärkeää on kannustaa vanhempia puhumaan ja antaa vanhemmalle tilaisuus siihen. (Lindqvist 2008, 18, 48.) Eräänä lähestymistapana yhteistyösuhteeseen voidaan pitää työntekijän ja vanhemman kasvatuskumppanuutta (Kaskela & Kekkonen 2007, 5).

4.4 Vertaistuki perhetaloissa

Perhetalojen avoin toiminta tarjoaa alueen perheille oivan mahdollisuuden vertaistukeen. Niiden "olohuonemainen" ympäristö luo oivalliset puitteet samassa elämäntilanteessa oleville perheille jakaa kokemuksiaan ja tuntemuksiaan, ja sitä kautta auttaa arjessa selviytymisessä. Vertaistuella on siten suuri merkitys perheiden hyvinvoinnin kannalta. Vertaisryhmät ovat tietyn teeman ympärille koontuvia ryhmiä, joihin osallistuu samassa elämäntilanteissa olevia vanhempia. Vertaisryhmien lähtökohtana on osallistujien välinen keskustelu. Tunne ja tieto siitä, että on muita, jotka painivat samojen arjen haasteiden kanssa, lisää vanhempien hyvinvointia ja sitä kautta myös lasten hyvinvointia. (Lindqvist 2008, 47.)

Lapsiperheiden vertaistuella, kuten vertaistuella yleisestikin, on ominaista avoimuus, tasa-arvoisuus, osallistujien keskinäinen kunnioitus ja jakaminen. Pienten lasten perheille suunnattuja vertaistukiryhmiä ovat esimerkiksi äiti-vauvaryhmät, joissa vanhempi voi muun muassa tutustua muihin alueella asuviin äiteihin ja vauvoihin, keskustella "vauva-asioista", jakaa ja saada neuvoja ja vinkkejä tai vain viettää aikaa vauvansa kanssa. (Helsingin kaupunki 2015a.)

Lapsiperheet pitävät vertaistukea oman jaksamisen ja arjen voimavarojen kannalta tärkeänä. Juuri vertaistuki motivoikin vanhempia osallistumaan erilaisiin ryhmiin. (Häggman-Laitila, Ruskomaa & Euramaa 2000, 123.) Lapsiperheiden vertaistuesta puhuttaessa on rinnakkaisena käsitteenä käytetty myös käsitettä sosiaalinen tuki. Sosiaalisen tuen edellytyksenä on halu osallistua sosiaaliseen vuorovaikutukseen henkilön kanssa, joka on samanlaisessa elämäntilanteessa. Useimmiten samanlaisuus voi liittyä johonkin ongelmaan, mutta myös johonkin uuteen ja outoon. Esimerkiksi lapsiperheiden kohdalla samanikäiset lapset voivat olla yhteisiä tekijöitä, sillä vanhemmat kokevat juuri sillä hetkellä samankaltaisia haasteita lapsen hoito- ja kasvatustehtävissä. (Pietilä-Hella 2010, 64–65.)

5 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, minkälainen merkitys perhetalo Naapurilla on asiakasperheiden hyvinvointiin ja millaisena perheet kokevat perhetalon toiminnan suhteessa omaan elämään ja arkeen. Tarkoituksena on tuottaa perhetalo Naapurille tutkittua tietoa perhetalon tärkeydestä ja sen merkityksestä asiakasperheiden hyvinvointiin ja antaa perhetalon työntekijöille ideoita perhetalon toiminnan kehittämiseen.

Tutkimuksen tavoitteena on:

- selvittää asiakasperheiden kokemuksia ensikontaktista perhetaloon sekä kokemuksia perhetalon asiakkuudesta
- selvittää, saavatko perheet perhetalon toiminnan kautta tarvitsemaansa tukea
- selvittää perheiden ajatuksia perhetalon toiminnasta ja henkilökunnan tärkeydestä
- saada tietoa siitä, onko perhetalossa käymisellä merkitystä vanhempainvapaan/hoitovapaan pituuteen
- saada vanhemmilta ideoita perhetalon toiminnan kehittämiseksi

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

6.1 Tutkimusympäristön kuvaus

Perhetalo Naapuri sijaitsee Helsingin Kontulassa. Kontula on 1960-luvulla valmistunut, yli 20 000 asukkaan esikaupunkialue ja se kuuluu Mellunkylän peruspiiriin yhdessä Kivikon, Kurkimäen, Mellunmäen ja Vesalan kanssa. Mellunkylän alueella asuu reilut 37 100 asukasta, joista vajaat 13 400 on kontulalaisia. Lapsiperheitä alueella on noin 5 400 ja näiden perheiden lapsista 577 on kotihoidon tuen piirissä. (Helsingin kaupungin tietokeskus 2015, 178, 180–181.)

Perhetalo Naapuri kuuluu Helsingin kaupungin varhaiskasvatusviraston avoimiin varhaiskasvatuspalveluihin. Perhetalon Naapurin toiminnan tarkoituksena on tukea vanhemmuutta, lapsen iänmukaista kehitystä sekä vuorovaikutusta. Perhetalossa toimintaa suunnitellaan ja toteutetaan asiakaslähtöisesti. Lapsiperheille perhetalo tarjoaa mahdollisuuden toimia omassa lähiympäristössä, harrastaa sekä virkistyä. (Perhetalo Naapuri 2015.) Naapuri on paikka, jossa vauvat ja leikki-ikäiset lapset vanhempineen voivat tavata toisiaan, ja lapset voivat yhdessä vanhemman tai työntekijän kanssa harjoitella esimerkiksi musiikkia, kädentaitoja ja liikuntaa. Perhetalo Naapuri on pääasiassa tarkoitettu alle kouluikäisille lapsille ja heidän perheilleen. (Helsingin kaupunki 2016b.)

Perhetalo Naapuri on avoinna arkipäivisin yhdeksästä neljään, ja jokaiselle päivälle on tarjolla toimintaa. Toimintaan osallistuminen on vapaaehtoista, minkä vuoksi moni asiakkaista kokeekin perhetalon matalan kynnyksen palveluna. Viikoittaiseen ohjelmaan kuuluu muun muassa laulutuokioita, askartelua, jumppaa sekä vauvojen värikylpyä (kerran kuussa). Asiakkaat voivat myös itse vaikuttaa ohjelmaan ja toimintaa järjestämällä esimerkiksi myyjäisiä tai esittämällä omia toiveita. Lisäksi perhetalossa järjestetään kaksi kertaa viikossa, tiistaisin ja torstaisin, leikkitoiminnan kerhoja. (Perhetalo Naapuri, 2015.) Kerhot ovat tarkoitettu kotihoidossa oleville helsinkiläisille 2–6 vuotiaille lapsille. Kerhon tavoitteena on niiden lapsiperheiden tukeminen, joiden lapset eivät ole päivähoitossa, eivätkä tarvitse kokopäivähoitoa (Helsingin kaupunki 2015b.) Kävijämäärä perhetalossa

vaihtelee viikonpäivien, päiväohjelman ja tapahtumien mukaan, mutta keskimäärin kävijäperheitä on noin 10–15 päivässä (Perhetalo Naapurin ohjaaja, henkilökohtainen tiedonanto 4.9.2015).

6.2 Tutkimuksen kohderyhmä

Tutkimuksen kohderyhmänä ovat perhetalo Naapurissa käyvät, lasta kotona hoitavat vanhemmat, joilla oli haastatteluhetkellä ainakin yksi alle kolmivuotias lapsi. Teimme rajauksen alle kolmivuotiaisiin lapsiin siksi, että sen ikäisten lasten kanssa perhetalossa käyvät vanhemmat ovat useimmiten vielä kotona. Yli kolmivuotiaat kotihoidossa olevat lapset saattavat käydä leikkitoiminnan kerhoissa, mutta vanhempien aktiivisempi käyminen on jo päättynyt.

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään ymmärtämään jotakin ilmiötä, ei etsimään tilastollisia yhteyksiä. Tämä mahdollistaa pienemmän tutkimusaineiston riittävyyden. Kohderyhmän valinta riippuu siitä, mikä on tutkimuksen näkökulma. Lisäksi valintaan vaikuttavat olennaisesti tutkimuskysymykset. Laadullisessa tutkimuksessa puhutaan harkinnanvaraisesta otoksesta, jolla tarkoitetaan tutkittavien valintaa tutkijan asettamien kriteereiden perusteella. Kun tutkimusaineistoa kerätään ihmisiltä, tutkittavia voidaan esimerkiksi etsiä jo olemassa olevien kontaktien avulla. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006d) Haastateltavien tietämys, tuntemus ja omakohtainen kokemus ovat tärkeitä, kun haastateltavia haetaan mukaan tutkimukseen. Tästä johtuen tiedonantajien valinta ei saa olla satunnaista vaan harkittua ja tarkoitukseen sopivaa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 85–86.)

Tutkimussuunnitelmaa tehdessämme rajasimme haastateltavien määrän 4–8 haastateltavaan. Haastateltavien määrään ei ole olemassa yksiviivaista vastausta, vaan kysymys on ennen kaikkea ajankäytöstä (Hirsjärvi, Remes & Sajaavaara 2013, 181). Haastateltavien valinnassa on tärkeä miettiä etukäteen, kuinka monta haastateltavaa tarvitaan, jotta saadaan riittävä määrä aineistoa. Tässä

kohtaa myös tutkimuksen tarkoitus on otettava huomioon. Tutkimuksen tarkoituksen pohjalta voidaan alkaa miettiä, mitä halutaan tutkia, keneltä halutaan tietoa ja miksi se tieto on oleellista tutkimuksen kannalta. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 58.)

Koska tutkimuksemme tarkoituksena on selvittää, minkälainen merkitys perhetalo Naapurilla on asiakasperheiden hyvinvointiin ja millaisena perheet kokevat perhetalon toiminnan suhteessa omaan elämään ja arkeen, on luonnollista, että kohderyhmänä ovat perhetalo Naapurissa käyvät vanhemmat. Perhetalon työntekijät lupautuivat auttamaan haastateltavien saamisessa, ja he kertoivat opinäytetyöstämme perhetalon kävijöille. Ennen haastattelua veimme perhetaloon saatekirjeitä (liite 1) ja haastattelurunkoja (liite 2), joita perhetalon työntekijät lupautuivat jakamaan vanhemmille.

6.3 Tutkimusmenetelmä

Tutkimuksemme on luonteeltaan kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Kvalitatiivisella tutkimusmenetelmällä tehdyssä tutkimuksessa tarkastelussa on merkitysten maailma, joka on ihmisten välinen ja sosiaalinen. Merkitykset ilmenevät suhteina ja niistä muodostuvina merkityskokonaisuuksina. Tavoitteena ovat ihmisen omat, koetun todellisuuden kuvaukset, joiden oletetaan sisältävän sellaisia asioita, joita ihminen pitää itselleen tärkeinä ja merkityksellisinä. (Vilka 2005, 97.)

Kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Tähän sisältyy ajatus todellisuuden moninaisuudesta. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa kohdetta pyritään tutkimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Kvalitatiivinen tutkimus on luonteeltaan kokonaisvaltaista tiedon hankintaa, ja aineisto kootaan luonnollisissa, todellisissa tilanteissa. Tutkijalla on pyrkimyksenä paljastaa odottamattomia seikkoja, minkä vuoksi lähtökohtana ei ole hypoteesien tai teorian testaaminen vaan aineiston yksityiskohtainen ja monitahoinen tarkastelu. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa suositaan metodeja, joissa tutkittavien ääni ja näkökulmat pääsevät esille. Tällaisia metodeja ovat esimerkiksi teemahaastattelu, ryhmähaastattelut sekä osallistuva havainnointi. Tutkimuksen kohderyhmä vali-

taan tarkoituksenmukaisesti, ei satunnaisotoksen menetelmää käyttäen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 161, 164.) Kvalitatiivinen tutkimus koostuu aiheesta tehdyistä aiemmista tutkimuksista ja muotoilluista teorioista, empiirisistä aineistoista sekä tutkijan omasta ajattelusta ja päättelystä (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006a).

Valitsimme kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän, koska sen avulla koimme saavamme juuri sellaista tietoa, jonka avulla voimme saavuttaa tutkimuksemme tavoitteet. Tutkimuksemme tavoitteena ei ollut saada tilastollista tietoa aiheesta vaan nimenomaan asiakkaiden kokemuksiin perustuvaa tietoa. Lisäksi koemme, että juuri kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän avulla voimme tuottaa perhetalon henkilökunnalle tietoa, joka palvelee heidän toiveitaan ja jonka tuloksena he voisivat toimintaansa kehittää.

Opinnäytetyöprosessimme alkuvaiheessa aloimme kartoittamaan aiheesta tehtyjä aikaisempia tutkimuksia sekä keräämään aiheeseen liittyvää kirjallisuutta. Näiden pohjalta rakensimme tutkimuksellemme teoreettisen viitekehyksen. Teoreettisen viitekehyksen ja yhteistyötahon kanssa käydyn keskustelun pohjalta asetimme tutkimuksellemme tarkoitukset ja tavoitteet, jotka ohjasivat meitä tiedonkeruuvälineen valinnassa.

6.4 Aineiston keruu

Tiedonkeruun välineeksi valitsimme haastattelun. Haastattelun tavoitteena on selvittää, mitä jollakulla on mielessä. Haastattelu on eräänlaista keskustelua, joka tapahtuu tutkijan aloitteesta ja on hänen johdattelemaansa. Haastattelu on vuorovaikutusta, jossa molemmat osapuolet vaikuttavat toisiinsa. Vuorovaikutustilanteena haastattelulle on tyypillistä, että se on ennalta suunniteltu sekä haastattelijan alulle panema ja ohjaama. Haastattelutilanteessa haastateltavan on luotettava siihen, että hänen kertomaansa käsitellään luottamuksellisesti. (Eskola & Suoranta 1998, 86.)

Haastattelun etuna muihin tiedonkeruumenetelmiin verrattuna on se, että siinä voidaan joustavasti säädellä aineiston keruuta tilanteen edellyttämällä tavalla ja myötäillen vastaajia. Haastatteluaiheiden järjestystä voi säädellä ja vastauksia on mahdollista tulkita enemmän kuin esimerkiksi kyselyssä. Haastattelun etuna on myös se, että vastaajiksi suunnitellut henkilöt saadaan useimmiten mukaan tutkimukseen. Lisäksi haastateltavat on mahdollista tavoittaa myöhemminkin, jos aineistoa täytyy täydentää. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 205–206.)

Haastattelun toteutimme teemahaastatteluna. Teemahaastattelu on lähempänä strukturoimatonta kuin strukturoitua haastattelua. Se on puolistrukturoitu menetelmä, sillä yksi haastattelun aspekti, haastattelun aihepiirit eli teema-alueet, on kaikille sama. Vaikka teemahaastattelusta puuttuu strukturoidulle lomakehaastattelulle ominainen kysymysten tarkka järjestys ja muoto, ei se silti ole täysin vapaa, kuten esimerkiksi syvähaastattelu. Teemahaastattelu ottaa huomioon sen, että ihmisten tulkinnat ja asioille antamat merkitykset ovat keskeisiä, samoin kuin se, että merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 48.) Teemahaastattelussa ei kuitenkaan voi kysellä ihan mitä tahansa, vaan pyrkimyksenä on löytää merkityksellisiä vastauksia tutkimuksen tarkoituksen ja tutkimustehtävän tai ongelmanasettelun mukaisesti. Etukäteen valitut teemat perustuvat periaatteessa tutkimuksen viitekehykseen. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 75.)

Teemahaastattelussa on etuna se, että kerättävä aineisto rakentuu aidosti haastateltavan kokemuksista käsin. Tutkijan etukäteen suunnittelemat vastausvaihtoehdot eivät rajaa kertyvää aineistoa, mutta kuitenkin tutkijan etukäteen valitsemat teemat sitovat aineiston tutkimusongelmaan. Teemahaastattelussa vaarana on kuitenkin se, että haastateltava henkilö kertomuksineen alkaa johdatella haastattelun kulkua liikaa. Tällöin syntyvän aineiston eri haastattelut eivät ole teemarakenteen puolesta riittävässä määrin samanlaisia ja vertailukelpoisia. (Kurkela i.a.)

Teimme teemahaastattelua varten haastattelurungon (liite 2), johon valitsimme teema-alueet teoreettisen viitekehyksen pohjalta. Lisäksi lähetimme haastattelurungon perhetalon työntekijöille, jotta he saivat ehdottaa omia kysymyksiään haastatteluun.

Teemahaastattelun teimme ryhmähaastatteluna. Ryhmähaastattelulla tarkoitetaan haastattelua, jossa paikalla on samalla kertaa useita haastateltavia ja mahdollisesti haastattelijoitakin. Yhdellä kertaa sopivana haastateltavien määränä voidaan pitää 4–8 henkeä. Tavoitteena on ryhmäkeskustelu tutkijan haluamasta aiheesta tai teemoista. Ryhmähaastattelussa saatetaan saada tavallista enemmän tietoa, kun osallistujat voivat yhdessä muistella, tukea, rohkaista ja herättää muistikuvia. (Eskola & Suoranta 1998, 95.) Ryhmähaastattelussa osanottajat tekevät huomioita, kommentoivat asioita melko spontaanisti ja tuottavat monipuolista tietoa tutkittavasta ilmiöstä. Ryhmähaastattelun etuna on se, että sen avulla saadaan nopeasti tietoa usealta vastaajalta samanaikaisesti (Hirsjärvi & Hurme 2008, 61, 63.)

Teimme ryhmähaastattelu joulukuussa 2015. Tätä ennen emme aikataulusyistä ehtineet tehdä koehaastattelua. Ryhmähaastatteluun osallistui seitsemän perhetalossa käyvää vanhempaa: sekä äitejä että isiä. Valikoidessamme haastateltavia saimme tukea perhetalon henkilökunnalta, he jakoivat asiakasperheille aikaisemmin toimittamamme saatekirjeet ja haastattelurungot. Vanhemmat olivat iältään 21–44-vuotiaita. Perhetalossa vanhemmat olivat käyneet 1–3 vuoden ajan. Haastattelu kesti noin puolitoista tuntia. Haastattelu tapahtui perhetalo Naapurin pikkuhuoneessa perhetalon työntekijöiden hoitaessa lapsia viereisessä huoneessa. Sekä me haastattelijat että haastateltavat istuimme pyöreän pöydän ympärillä niin, että kaikki näkivät toisensa. Aloitimme haastatteluhetken kahvihetkellä käymällä samalla vielä läpi tutkimuksen tarkoituksen, haastattelun teemat ja kysymykset, tutkimusaineiston käsittelyn sekä muistuttamalla haastattelun vapaaehtoisuudesta. Sovimme myös, että pyrimme puhumaan vuorotellen ja välttämään päällekkäin puhumista. Jokaiselle haastateltavalle jaettiin tai heillä oli valmiina haastattelurunko (liite 2), jotta he pystyivät seuraamaan haastattelun kulua.

Toimimme molemmat haastattelijoina, mutta toinen meistä toimi enemmän haastattelun vetäjänä ja teki ajoittain yhteenvetoa, ja toinen puolestaan esitti tarvittaessa tarkentavia kysymyksiä ja seurasi nauhureiden toimimista. Haastattelutilan-

teen ohjailua helpottaa se, että ryhmähaastattelussa on mukana kaksi haastattelijaa, jolloin toinen voi esittää keskustelun teemoja ja seurata sen kulkua ja toinen voi esimerkiksi valmistella uuden teeman aloitusta (Hirsjärvi & Hurme 2008, 63).

Nauhoitimme haastattelun kahdella nauhurilla. Haastattelun ajaksi lastenhoito oli järjestetty viereiseen huoneeseen, mutta muutama lapsi oli osan tai koko haastattelun ajan mukana haastattelutilanteessa. Lisäksi muutama lapsi kävi välillä haastatteluhuoneessa, mutta poistui takaisin leikkimään. Joissain kohtaa haastattelua vanhempien sylissä istuvien lasten äänet vaikeuttivat puheen kuulemista ja ymmärtämistä sekä haastattelutilanteessa että nauhalta kuunneltaessa. Lisäksi yksi vanhemmista joutui hetkeksi poistumaan kesken haastattelun. Lasten läsnäolo haastattelun aikana ei ole merkityksellinen tutkimuksen eettisyyden kannalta, koska teemat joita käsittelemme haastattelussa, eivät olleet kohdennettuja läsnäolijoihin.

Haastattelun rungon muodostivat teemakysymykset. Teemahaastattelussa haastattelun aihepiirit eli teema-alueet on määritelty etukäteen. Teemahaastattelussa kaikkein oleellisinta on se, että haastattelu etenee tiettyjen keskeisten teemojen varassa yksityiskohtaisten kysymysten sijaan. Tämä vapauttaa haastattelun tutkijan näkökulmasta ja tuo tutkittavien äänen kuuluviin. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 48.) Teemoina olivat perhetalo Naapuriin tuleminen ja siellä käyminen, vertaistuki, varhainen tuki, kasvatuskumppanuus, vanhempien kotona oleminen sekä kehittämisideat. Noudatimme haastattelussa melko tarkasti haastattelurunkoamme, ja kävimme kysymykset läpi teemoittain haastateltavien vastatessa melko lailla istumajärjestyksessä. Tämä helpotti haastattelutilanteessa niin meitä kuin haastateltaviakin, sillä haastattelun kulkua oli helppo seurata. Lisäksi tarkka haastattelurungon seuraaminen ja istumajärjestyksessä vastaaminen helpottivat meitä litterointivaiheessa, kun tiesimme kuka on vastausvuorossa. Tarkentaviin kysymyksiin haastateltavat vastasivat kuitenkin sattumanvaraisessa järjestyksessä.

Ryhmähaastattelussa ryhmän kontrolloivalla vaikutuksella voi olla sekä myönteinen että kielteinen puoli. Ryhmä voi auttaa silloin, jos kysymys on esimerkiksi

muistinvaraisista asioista. Ryhmä voi myös auttaa korjaamaan väärinymmärryksiä. Toisaalta ryhmä voi kuitenkin estää ryhmän kannalta kielteisten asioiden esiintulon. Ryhmässä voi myös olla dominoivia henkilöitä, jotka yrittävät määrätä keskustelun suunnan. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 211.) Ryhmän suurehkosta koosta huolimatta tunnelma oli vapautunut ja lämmin koko haastattelun ajan. Vanhemmat vastasivat avoimesti kysymyksiin, kertoivat omia näkemyksiään ja tunteitaan, tukivat ja myötäilivät toistensa vastauksia sekä saivat toisilta vanhemmilta apua muistamiseen. Toiset vanhemmat auttoivat myös ulkomaa-laistaustaisia vanhempia kysymysten ymmärtämisessä. Puhuttavimmista kysymyksistä saatiin pitkiäkin keskusteluja aikaiseksi. Istumajärjestyksessä vastaaminen mahdollisti sen, että hiljaisemmatkin pääsivät äänen ja saivat sanottavansa sanottua. Näin myöskään kukaan ei päässyt hallitsemaan keskustelua.

6.5 Aineiston analysointi

Haastatteluiden tekemisen jälkeen ensimmäinen vaihe on niiden puhtaaksi kirjoittaminen eli litterointi. Litterointi voidaan tehdä joko valikoiden, esimerkiksi teema-alueiden mukaisesti tai koko kerätystä aineistosta. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 222.) Sen voi tehdä monella eri tavalla riippuen siitä, minkälaista analyysia aineistoon aiotaan soveltaa. Useimmiten riittää, että haastattelut puretaan sellaisenaan tiedostoon. Samalla voi miettiä, kuinka tarkasti erilaiset äänähdykset halutaan mukaan. (Eskola & Vastamäki 2010, 42–43.)

Aloitimme aineiston analysoinnin litteroimalla koko haastatteluaineistomme. Siirsimme ensin haastatteluainestoin nauhurien muistikorteilta tietokoneelle, minkä jälkeen se lähetettiin meille molemmille litteroitavaksi. Jaoimme haastatteluaineiston puoliksi, jolloin molemmat litteroivat saman verran. Koko aineisto purettiin sanatarkasti. Poistimme ainoastaan tunnistettavuuteen liittyvät asiat, kuten lasten ja vanhempien nimet. Saimme litteroinnin valmiiksi puolentoista kuukauden päästä haastattelusta. Puhtaaksi kirjoitettua tekstiä tuli 34 sivua. Aineiston purkamisen ja puhtaaksi kirjoittamisen oli erittäin työlästä.

Aineiston purkamisen jälkeen alkaa analyysivaihe. Kun kyseessä on teemahaastatteluaineisto, on ensimmäisenä järjestettävä aineisto teemoittain. Tämä tapahtuu poimimalla jokaisesta vastauksesta teemaan liittyvä kohta. Ennen vastausten poimimista haastattelut on luettava huolellisesti läpi. Vastausten järjestäminen onnistuu helposti tekstinkäsittelyohjelman leikkaa ja liimaa -toiminnolla. Tässä vaiheessa aineistoa ei vielä karsita, vaan ainoastaan järjestetään uudelleen. (Eskola 2010, 180, 189–190.)

Aineiston huolellisen lukemisen jälkeen aloimme jäsenellä sitä teemojen mukaisesti käyttäen apunamme väreillä koodaamista. Koodeilla tarkoitetaan erilaisilla merkeillä tai muilla keinoilla aineistoon tehtyjä jäsenteleviä merkintöjä ja luokitteluja. Koodit toimivat eräänlaisena osoittimena, sillä hyödyntämällä niitä on laajastakin aineistosta helppo poimia tiettyä aihetta käsittelevät kohdat. Koodaamalla saadaan selvitettyä, mitä tutkimusaiheeseen liittyvää aineistossa on. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006b.) Väreillä koodaamisella tarkoitetaan joko värillisten fonttien käyttämistä haluttujen tekstikohtien merkitsemiseen tai väreillä maalaamista koodien tunnuksiksi (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006c). Teemat olivat melko lailla samat kuin haastattelurungossa (liite 2), mutta vastausten perusteella nousi vielä muutama uusi teema. Analysoinnin teemat olivat: perhetaloon tuleminen, perhetalossa käyminen, vertaistuki, perhetalon vaikutus kotona olemiseen, muut ajatukset perhetalosta, asiantuntija-apu, henkilökunnan tuki, muut ajatukset henkilökunnasta, kehittämisideat sekä ajatukset perhetalon sulkemisesta. Jokaisella teemalla oli oma värikoodi ja kaikki tiettyyn teemaan liittyvät vastaukset värjäsimme teeman värillä, esimerkiksi kaikki perhetaloon tulemiseen liittyvät vastaukset värjäsimme punaisella. Kävimme näin läpi koko aineiston. Tämän jälkeen siirsimme kaikki samanväriset vastaukset oikean teeman alle, jolloin samaan teemaan liittyvien vastausten analysointi oli helpompaa.

Teemoittamista seuraa varsinainen analyysi. Tutkija lukee aineistoa riittävän monta kertaa ja esittää siitä omat tulkintansa. Analyysin tehtävä on jotenkin tiivistää aineisto; tiivistää, jäsentää ja järjestää se niin, että mitään olennaista ei jää pois, vaan sen informaatioarvo kasvaa. Yksi tyypillinen tapa tähän on aineiston teemoittelu. (Eskola 2010, 191–193.) Analysoinnin päätimme tehdä teemoittelulla. Teemoittelulla tarkoitetaan aineiston teemojen mukaista jäsentämistä ja

sitten sen pelkistämistä. Aineistoa voi litteroinnin jälkeen järjestää uudestaan teemoittain eli jokaisen teeman alle tulee kaikkien haastateltavien vastaukset kuhunkin teemaan liittyen. Tämän jälkeen aineistoa on helppo teemoittain analysoida ottamalla ensin yksi teema ja sen sisältä antoisimmalta vaikuttava vastaus, ja katsomalla mitä se pitää sisällään. Tällä periaatteella käydään koko aineisto läpi. Aineistoa voi myös lukea toisin päin, tapaus kerrallaan. (Eskola & Vastamäki 2010, 43.)

Teemoitteluvaiheessa tutkijan on siis poimittava aineistosta tärkeimmät kohdat. Tutkimuksen tarkoituksesta riippuen tutkija joko nostaa esiin aineiston mielenkiintoisimmat kohdat tai vastaavasti kuvaa aineiston tasapuolisesti. Laadullisessa tutkimuksessa kyse on yleensä mielenkiintoisimpien kohtien esiin nostamisesta. Tutkijan on siis valittava aineistostaan nämä mielenkiintoisimmat kohdat ja antoisimmat vastaukset esimerkiksi pisteyttämällä saman teeman vastaukset. Antoisinta vastausta täydennetään toiseksi antoisimmalla vastauksella ja niin edelleen, kunnes koko aineisto on käyty läpi. Tämän jälkeen aineistosta kirjoitetaan auki omien analyysien parhaat palat eli kirjoitetaan omin sanoin omat tulkinnat siitä, mitä aineistossa on. Tällöin tutkijan ajattelu ja aineistoesimerkit yhdistyvät. (Eskola 2010, 193–194.)

Analysoimme kunkin teeman vastauksia etsimällä niistä yhdenmukaisuuksia ja kasvattamalla mielekkäintä vastausta muilla vastauksilla. Kategorisoimme teema-alueen vastauksia alakategorioihin, jotka muodostivat aina tietyn yläkategorian. Liitteenä esimerkki analyysistä, jossa on analysoitu vanhempien saamaa tukea perhetalossa (liite 3). Tämän jälkeen kirjoitimme omin sanoin tulkintamme siitä, mitä aineisto pitää sisällään. Tuloksia kuvatessa käytimme haastatteluai-
neistostamme suoria lainauksia selventämään, elävöittämään ja rikastuttamaan tekstiä.

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

7.1 Asiakasperheiden ensikokemus perhetalo Naapurista

Haastatteluun osallistuneiden lapsiperheiden perhetalon asiakkuus on alkanut lasten ollessa keskimäärin 0,5–1 vuoden ikäisiä ja se on kestänyt 1,5–3 vuotta. Haastateltavista melkein kaikki kokivat itsensä tervetulleiksi ja sanoivat ensivaikutelman perhetalosta olleen lämminhenkinen ja kiva. Haastattelussa nousi esille ensimmäisen käynnin yhteydessä tapahtuva talon sääntöjen ja toiminnan esittely, mikä koettiin tärkeänä osana asiakkuuden alkua. Moni vanhemmista olisi kuitenkin toivonut, että perhetalon toiminnasta olisi kerrottu esimerkiksi jo neuvolassa. Haastatteluun osallistuneet vanhemmat olivat saaneet tietoa perhetalo Naapurista muun kerhon kautta, neuvolasta, kaverilta tai tutulta.

Mä sain tietoo neuvolasta, perhevalmennuksesta. Kun me tultiin, lapsi ei varmaan edes syntynyt kun me tultiin perhevalmennukseen.

Ensikokemus tästä oli tosi semmonen kiva, henkilökunta oli tosi niinku kivasti, otti meijät vastaan ja kerto toiminnasta. Ja sit täällä on jotenkin aina oli helppo tulla, oli kivoja äitejä ja isejä ja niinku helppo olla lasten kanssa.

Oli lämminhenkinen tunnelma, koettiin itseään tervetulleeksi.

Haastateltavien keskuudessa nousi esille myös se, miten talon muut asiakkaat ovat aina ottaneet uudet asiakkaat hyvin vastaan, ja kaikki uudet tulokkaat pyritään aina ottamaan mukaan toimintaan. Se edesauttaa luomaan perhetalon asiakkaiden keskuudessa kokemuksen yhteisöllisyydestä. Haastattelussa osa vanhemmista kertoi jo entuudestaan tunteneensa jonkun, joka oli jo perhetalon asiakkaana, kun taas suurin osa kertoi, ettei tuntenut yhtään aikaisempaa kävijää. Kuitenkin uutena tulokkaana perhetaloon tuleminen koettiin helppona, koska henkilökunta ja muut vanhemmat saivat tuntemaan itsensä tervetulleeksi.

Jos tulee jotain uusii, ni kyl ne otetaan yleensä aika hyvin mukaan, ettei sillai, et käännetä selkää.

Ku mä tulin tänne, täällä oli niinku tosi kivoja tyypppejä. Ja sit just et täällä on aina ollut kiva olla. Koin itseni tervetulleeksi.

Yhden haastateltavan kohdalla ensivaikutelma jäi kuitenkin puutteelliseksi. Hän koki, ettei hänen tuloaan huomattu, eikä hän saanut perehdytystä perhetalon säännöistä tai toiminnasta, ja päätti oma-aloitteisesti ottaa asioista selvää. Alkuperettymyksen ja puolitoistavuotisen asiakkuuden jälkeen hän kuitenkin kokee palvelun hyvänä ja hyödyllisenä.

No sitten mä tulin tänne ja ensiksi ei huomattu mua ollenkaan. Ja sitten, noh sitten mä itse kattelin hiljattin, että miten tässä se asia tapahtuu ja vähä tutkisin, et miten pitäis käyttäytyä tässä ja kaikkee semmosta.

Sittenkin tässä on ollut tosi lämmin ja semmonen yhteiskunta, että tosi kiva on ollut, hyvä kokemus. Ja niin mä tunnen joka päivä, että mä oon tässä tervetullut, että mun mielestä tosi kiva paikka ja tosi hyödyllinen.

7.2 Asiakkaana perhetalo Naapurissa

Perhetalon avointa toimintaa voidaan kuvailla Kontulan alueen lapsiperheiden ”yhteisenä olohuoneena”. Haastateltavat olivat tästä sama mieltä, ja kokivat tämän kaltaisen palvelun merkitykselliseksi oman arjessa jaksamisensa kannalta. Paikka antaa oivat puitteet vanhemmille jakaa keskenään kokemuksia tai jutella muistakin kuin lapsiin liittyvistä asioista.

”Yhteinen olohuone” periaate mun mielestä tääl on aika kyl, nii no osuvasti sanottu. Ihmiset tuolla rötväilee sohvilla ja latioilla ihan kuin kotona. Niin semmonen kiva, viihtyisä paikka olla.

Mä oon samaa mieltä tost ”yhteinen olohuone”, toimii tosi hyvin, so-pii.

Siitä, kuinka usein asiakasperheet käyttävät perhetalon palvelua, vaihtelee paljon perheen tilanteesta. Haastattelussa tuli esille kuitenkin se, että perhetalossa käydään useammin silloin, kun lapsi on pienempi. Lisäksi vuodenajat vaikuttavat siihen, kuinka useasti perheet käyvät perhetalossa, esimerkiksi talvella käytetään

enemmän perhetalon sisätiloja hyödyksi ja taas keväällä ja kesällä käydään muissakin alueen leikkipuistoissa. Myös vanhempien työtilanne vaikuttaa käymiseen. Perhetalossa käyminen koettiin kuitenkin tärkeänä ja moni haastateltava kokikin käymisellä olevan vaikutusta perheen arkeen, omaan jaksamiseen kotona sekä lapsen sosiaalisten taitojen kehitykseen.

Täällä käyminen vaikutti kyl tosi paljon siihen kotona jaksamiseen sillai, et jos nyt kotona pitäisi vaan pyörii niin tuntuu, että siellä seinät kaatuu päälle. Ja sit tänne kun oli niin helppo tulla ja näin, ni viettää se koko päiväki monesti, niin kyllä niinku jakso paremmin sitte kotona sen jälkeenkin.

Ja todellakin positiivisesti vaikuttaa arkeen, ainakin silloin kun mun vauva oli pieni ja se ei nukkunu, en jaksanut olla kotona. Siellä oisin vaan itkenyt, ni tääl ei sitte kehdannu itkeä, nii olin positiivinen koko ajan. Se rytmittää mejän arjen kivasti.

Ja sit toi päivän kulku ja arki, niin meille se on ollut tosi hyvä, et me ollaan voitu tulla tänne.

Haastateltavat käyvät perhetalossa keskimäärin 2–4 kertaa viikossa. Päällimmäisinä syinä perhetalossa käymiseen ovat rutiinin luominen perheiden arkeen, lasten sosiaalisten taitojen kehittyminen sekä vanhempien ”oma” aika muiden aikuisten parissa. Lisäksi mielekkäänä koettiin viikoittaiset toimintatuokiot, joissa vanhemmat ja lapset yhdessä voivat joko laulaa, liikkua tai taiteilla. Lisäksi perjantaiset ”spesiaalipäivät” ovat asiakasperheiden keskuudessa mukavana piristyksenä viikon päätteeksi. Uutena toimintana perhetalossa on kaksi kertaa viikossa järjestettävä kerhotoiminta, johon osallistuu seitsemästä haastateltavasta neljän haastateltavan lapsi tai lapset.

Me käydään 2–4 kertaa viikossa, no vähintään kaksi, lapsella on tiistaisin ja torstaisin kerho.

Välillä kävin just viis kertaa viikossakin. Kyl me nytkin aika usein käydään, mut ei päivittäin.

Käymme perhetalossa kolme kertaa viikossa. Perhetalossa on hyvä, koska sitten lapsi on koko ajan liikunta ja piirtää tai jotain ja sitten hän on väsynyt ja päivä on helposti, puoli päivää on poissa ja sitten.

7.3 Vanhempien ajatuksia henkilökunnan ja asiantuntijoiden tuesta

Kaikki haastatteluun osallistuneet vanhemmat kokivat saaneensa henkilökunnalta apua, neuvoja tai ”vinkkejä” johonkin asiaan tai ongelmaan. Konkreettiset neuvot olivat yleensä normaaliin vauva- ja lapsiperheiden arkeen, esimerkiksi lapsen syömiseen, liittyviä. Vanhemmat olivat saaneet apua myös perhetalon kerhoihin tai päivähoitoon hakemisessa sekä perhetalon sisällä tapahtuvassa lastenhoidossa. Vanhemmat kokivat henkilökunnan avun tarjoamisen ja neuvon antamisen olevan yleensä hienovaraista, eikä esimerkiksi neuvoja tarjota väkisin.

Joskus just ohimennen on vaik oltu syömässä ja mun lapsella on sellanen vaihe, et se ei syö, ni mä saatan sit kysyä, et mitä mä teen tän kanssa, nii sit sielt tulee kyl heti neuvo, mut sitä ei tuputeta mitenkää ja se aina sanotaan sillee, et tää voi toimia tai sitte tää, mut ei mitenkää. Ja mä nään sitä, niinku mä aikasemmin sanoin, et mä huomaan, et ne tekee sillee hienovaraisesti sitä, et sitä ei välttämättä ihminen edes tajuu, et täs nyt opetetaan sua tai neuvotaan sua.

Vanhempien kokemusten mukaan henkilökunta on aidosti kiinnostunut perheiden hyvinvoinnista ja pärjäämisestä. Lisäksi, jos henkilökunta ei tiedä vastausta vanhempien esittämiin kysymyksiin, yrittävät he ainakin etsiä vastauksia niihin. Henkilökunta kyselee vanhemmilta myös neuvojen ja vinkkien toimimisesta, minkä vanhemmat kokivatkin välittävänä eleenä.

Ja sit just toi ku sanoit sen, että jos ne halua auttaa, ni jos on joku sellanen mihin ne ei tiedä vastausta, ni ne on selvittäny sen seuraavaks päiväks sulle, et ne niinku tekee sitä myös vapaa-ajalla ja ne oikeesti, must tuntuu, et jos kerron niille nyt jonku asian, ni kuukauden päästä ne saattaa kysyy, et hei sä kerroit sen, ni miten se menee nytte. Niit niinku kiinnostaa meidän elämäki.

Oon kokenu, et jos on vaik jutellu niitten kaa jostain ni sit ne oikeesti on ollu kiinnostuneita ja niil on ollu oikeesti halu auttaa, et ei oo vaan velvollisuudesta vaan oikeesti niinku sydämestään sit halunnut tukea.

Lisäksi vanhemmat kertoivat, että henkilökunnalta saa henkisen tuen, neuvojen ja vinkkien lisäksi myös fyysistä apua.

Ja sit tohon muuten viel tohon oletko saanut tukea kautta apua henkilökunnalta, nii siis esimerkiksi toinen työntekijähän, jos on niskat kiipeet, et sehän hieroo ja sillähän on ihan hierontatavaroitaki. Sellasta apua on kyl saanu tosi usein.

Perhetalo Naapurissa käy eri alojen asiantuntijoita kertomassa esimerkiksi lapsiin, lasten kasvuun ja lapsiperheiden palveluihin liittyvistä asioista. Haastattelussa mukana olleiden vanhempien aikana oli ollut muun muassa hammashoitajia kertomassa hampaiden puhkeamisesta ja hampaiden hoitamisesta. Lisäksi he olivat saaneet vierailevilta asiantuntijoilta tietoa esimerkiksi lapsiperheiden kotipalvelusta ja lasten kasvatuksesta.

Asiantuntija-apua vanhemmat eivät kuitenkaan kokeneet kovin hyödylliseksi, ja kaikista haastateltavista vain yksi koki saaneensa asiantuntijoilta uutta tietoa. Muut vanhemmat olivat saaneet aikaisemmin samaa tietoa jo toisaalta, eivätkä he näin ollen kokeneet hyötyneensä asiantuntijoista.

Päällimmäisenä ehkä mielessä on, ku oli nää jotku hammashoitajat, ne mä muistan, mutta no emmä tiiä. Aika paljon semmosta tietoa tuli, mikä oli jo tiedossa, niinku ku on kuitenkin käyty hammaslääkärissä ja niinku no omaakin tietoutta jo jonkin verran, nii siis sillai, et ei mitään hirveen uutta niiltä.

En noist ulkopuolisist oo niin, koska mun mielest ne on kans ollu semmosta, et sä oot saanu sen saman tiedon jo neuvolassa kautta hammaslääkärissä.

Ei oo jääny mitään kätee.

Vanhemmat kokivat myös, että heillä ei välttämättä ole kysyttävää juuri silloin, kun asiantuntijat ovat paikalla, vaan kysymykset saattavat tulla vasta jälkeempäin. Lisäksi vanhempien mukaan asiantuntijoille ei tule kerrottua kaikkea niin avoimesti kuin esimerkiksi tutulle työntekijälle tai toiselle kävijälle.

Sit mä mietin, et ei välttämät niille asiantuntijoille tuu samalla tavalla niinku avauduttua. Et jos on kehittyne jo luottamussuhde siihen jonku toisen kävijän kanssa nii sit on paljon helpompi kertoa, et hei mua oikeesti nyt väsyttää tai et mitä mä teen tän kaa, et mul on voimat ihan loppu että.

Perhetalossa asiantuntijat käyvät yleensä tiistaiamuisin vauvaperheikaan, minkä vanhemmat kokivat hyväksi ja toimivaksi ajankohdaksi. He uskoivat, että vauvojen vanhemmat hyötyvät asiantuntijoista enemmän kuin haastateltavat itse, minkä vuoksi asiantuntijoita ei pidetty täysin tarpeettomina. Asiantuntijat koettiin myös virkistäväksi vaihteluksi perhetalon normaalissa arjessa.

Kuitenkin tosi kiva, että ovat niinku kertomassa ja neuvomassa, jos apua tarvii.

7.4 Vanhempien kokemuksia vertaistuesta

Perhetalon yhtenä tärkeimpänä tehtävänä on tarjota lapsiperheille mahdollisuus vertaistukeen ja sosiaaliseen verkostoon. Haastateltavien mukaan perhetalo on onnistunut siinä tehtävässä. Melkein kaikki haastateltavat kokivat perhetalosta saadun vertaistuen tavalla tai toisella helpottaneen omaa arjessa jaksamista ja tukeneen vanhemmuutta. Lisäksi se, että perheet ovat samassa elämäntilanteessa ja voivat keskenään jakaa kokemuksiaan ja tuntemuksiaan, luo asiakkaissa yhteisöllisyyden tunteen, minkä vuoksi perhetaloon on aina helppo tulla.

Tääl kuitenkin puhutaan niinku kaikesta maan ja taivaan välistä, ja sit niinku hyvä jakaa neuvoja toisilleen. Ja näkyy arjessa, niinku nii, näkyy, kaikki toimii.

Se oli tärkeetä. Miten se vaikuttaa - positiivisesti. Ryhmähenkee luo ja kyl mä oon saanut monelta käyttäjältä jonkun hyvän vinkin ja kokeillu sitä kotona ja se on toiminu. Eli on hyötyä.

Toiselta vanhemmalta saadun vertaistuen avulla moni haastateltavista on saanut jopa käytännöllisiä vinkkejä lapsen hoitoon liittyvissä asioissa. Yleisimmät aiheet, joita vanhemmat keskenään käsittelevät, liittyvät nimenomaan lastenhoitotilanteisiin, esimerkiksi nukuttamiseen tai syöttämiseen.

Joo oon mä jotain sellaisii hyviä neuvoja saanut. Silloin kun lapsella oli hirveä ongelma, et se ei syöny, ni siihen mä sain aika hyvii vinkkejä. Ja sit se oli ihana, koska mä tajusin, et mä en oo ainut, jonka lapsi ei syö, niin se tuntuu jotenkin ihanalta, et sit niinku mua lohdutettiin tavallaan, että kyllä se siitä.

Sellasta hyvää neuvo olen saanut kyllä toisilta ja aina on hyvä keskustella toisten kanssa ja jakaa kokemuksia. Kun on paljon erilaisia äitejä ja jokaisella on oma kokemus. Nii miten se on vaikuttanut; no positiivisesti on vaikuttanut, että, nii ja sen näkeekin arjessa, että itse paremmin pärjää lapsen kanssa.

Haastateltavat kertoivat perhetalon asiakkuuden myötä saaneensa lisää hyviä tuttavuuksia ja kavereita, joiden kanssa on paljon yhteisiä keskustelunaiheita. Muutama haastateltava sanoi myös, että tuttavat vaikuttavat muun muassa siihen, kuinka useasti perhetalossa tulee käytyä ja millaisiin toimintatuokioihin osallistuttua. Moni oli kuitenkin sitä mieltä, että lapsi on kuitenkin se pääasiallinen syy minkä takia perhetaloon tullaan, eikä vanhemman omat intressit.

Ystäviä sillä tavalla niinku täältä en oo saanut, mutta kuiteskin semmoisia tuttuja kenen kaa on kiva viettää täällä aikaa, ja jutella. Et pystyy ihan avoimesti puhua kaikesta ja et luottaa niihin sen verran kuitenkin.

Vaik ois huono päivä ja vaik lapset nukkuneet huonosti, niin jos mä tiedän, että täällä on sellaisia mulle läheisiä ihmisiä, mä tuun tänne paljon helpommin, kun ehkä mä saattaisin jäädä kotiin semmosena päivänä.

Kyllä se vaikuttaa siihen, et jos mä tiedän et on vaik joku ryhmä täällä, missä mä tiedän, et on tietyt kivat tyypit, niin joo niinku ehkä mieluummin tulee niinä päivinä tänne.

Moni vanhemmista piti tärkeänä myös konkreettista tukea muilta perhetalon asiakailta ja henkilökunnalta, muun muassa vanhemman syödessä tai vessakäyntien aikana.

Jos mä lähen vessaan, ni mä tiedän aina, et joku vahtii mun lapsia. Tai esimerkiksi jos mun vauva vähän vaik itkee ja mul on ruoka kesken, ni joku ottaa aina mun vauvan ja kävelee sen kanssa. Semmostki apuu saa.

Se on must ihanaa, mä muistan ku lapsi oli ihan vauva niin mun ei tarvinnu pyytää sitä, ku ne otti sen multa. Tai siis tietysti kysy tai sil-lain, et nyt mä otan tän, mut sillain niinku hyvällä hengellä. Ja sai syödä rauhassa. Kui tärkeet se on sillon.

Vertaistuki koettiin tärkeänä osana perhetalon toimintaa. Muilta vanhemmilta voi saada esimerkiksi kokemukseen perustuvaa apua silloin, kun itse sitä tarvitsee, eikä tarvitse odottaa esimerkiksi neuvolassa käymistä saadakseen apua. Lisäksi monilla on jo vanhempia lapsia, joten he pystyvät auttamaan sellaisia vanhempia, joiden lapset käyvät jotain tiettyä vaihetta läpi. Vanhemmat kokivat, että samassa elämäntilanteessa olevaan tuttuun vanhempaan on helpompi turvautua kuin esimerkiksi vieraaseen asiantuntijaan.

Parasta on ollu, ku on saanu jutella jonku toisen kaa, ja joku vaik jol on just niinku kaks lasta ja se toinen on vanhempi, ja se on käyny ne vaiheet, mitä mun lapsi käy ni sit mä oon saanu ihan semmosia hyviä neuvoja sieltä.

Mut sit ku tääl käy päivittäinkin ja käy niitä muita äitejä ja isiä päivit-täin nii sitte voi vähä niinku ohimennenki kysellä ja vähän niinku huo-maamattakin saa neuvoja. Ei tarvii niinkään niinku olla mikään kysy-myslista valmiina.

Et jos on kehittyny jo luottamussuhde siihen jonku toisen kävijän kanssa nii sit on paljon helpompi kertoa, et hei mua oikeesti nyt vä-syttää tai et mitä mä teen tän kaa, et mul on voimat ihan loppu. Mun mielestä sen on kanssa tosi tärkeä sitte, että luottaa siihen toiseen ihmiseen sen verran.

Haastatteluun osallistuneiden vanhempien mukaan perhetalo on myös lapsille tärkeä, ja henkilökunta on onnistunut luomaan paikan, jossa he voivat turvalli- sessa ympäristössä harjoitella sosiaalisia taitojaan leikkien ja erilaisten tuokioi- den avulla. Perhetalossa kotihoidossa olevat lapset saavat omanikäistä leikkiseu- raa. Vanhempien puheista selvisi, että moni lapsi on erityisen kiintynyt paikkaan ja henkilökuntaan.

Mut kyl ku tää on niinku lapsilleki semmonen tuttu paikka ni monesti sit, jos oltiin pidempi aika poissa, ni heti jo lapsi kyseli, et miksei me mennä sinne ohjaajan puistoon.

7.5 Vanhempien ajatuksia perhetalosta ja henkilökunnasta

Haastateltavat nostivat monesti esille perhetalon lämmihenkisyyden ja viihtyvyyden. Paikka koettiin tärkeäksi sekä lasten että vanhempien näkökulmasta. Ohjatut toimintatuokiot ovat vanhempien mukaan hyvin järjestettyjä ja lapset viihtyvät niissä, mutta myös paikan avoin toiminta koettiin tärkeänä osana tätä matolan kynnyksen palvelua. Lapsen leikkiessä muiden samanikäisten kanssa, vanhempi voi seurustella muiden aikuisten kanssa. Lisäksi lasten ruokailutilanteet sujuvat perhetalossa ongelmitta ja moni vanhempi sanoikin oman lapsen syövän paremmin muiden seurassa. Monen haastateltavan vanhemman mukaan perhetalossa käyminen auttaa rytmittämään lapsiperheen arkea ja tuo rutiineja.

Perhetalossa on hyvä, koska sitten lapsi on koko ajan liikunta ja piirtää tai jotain ja sitten hän on väsynyt ja päivä on helposti, puoli päivää on poissa ja sitten.

Käyminen tekee arjelle tota rytmin, sun pitäisi viedä lapset ulos ja tietää mihin veis. Lapset saa myös tuhlattua energia kun ne leikkii muiden lasten kanssa.

Lapsi syö hyvin, koska toisen lapsi syö samaan aikaan.

Vanhemmat olivat tyytyväisiä perhetalon aukioloaikoihin, sillä nykyisillä aukioloajoilla perheiden on mahdollista käydä perhetalossa omien aikataulujensa puitteissa. Vanhemmat toivoivat myös, että perhetalon toiminta säilyisi mahdollisimman avoimena.

Sit täytyy sanoo noist ajoista vielä seki, et tosi moni muu on auki sillee muutaman tunnin ihan aamusta, et tää on kuiteski koko päivän. Et on jotain asioitaki, mitä pitää hoitaa, ja jos vaik nukkuuki vähä myöhempään silloin ku pystyy nukkuu pienen lapsen kaa, ni se on tosi kiva, et silti ehtii vielä tulla.

Musta tää pitäs säilyttää tämmösen aika avoimen tää toiminta. Et mä ymmärrän, et jotain, esimerkiks toi lloisesti liikkuen, mä ymmärrän, et se on suljettu, koska mä koin sen avoimen ryhmän ja suljetun ryhmän, ni mä oon suljetun kannalla ehottomasti, mut et muuten tää ois todella avointa, et sä voit tulla millon tahansa tavallaa. Ja aina sä

saat olla tuol istumassa ilman, et sust tuntuu semmonen, et ajetaan tonne pikkuhuoneeseen, et sä oot vähä niinku tiellä.

Vanhemmat kokivat perhetalon henkilökunnan tärkeäksi ja yhdeksi suurimmista syistä perhetalossa käymiseen. Vanhempien mukaan työntekijät luovat perhetaloon mukavan ilmapiirin ja he tekevät paikasta ”sellaisen kuin se on”. Vanhemmat kokivat myös, että toiminta on työntekijöiden osalta tasapuolista ja he kohtelevat kaikkia tasa-arvoisesti. Ilman henkilökuntaa perhetalo ei haastateltavien mielestä toimisi, sillä henkilökunta pitää huolen muun muassa sääntöjen noudattamisesta. Haastateltavat olivat sitä mieltä, että he tuskin kävisivät perhetalossa, jos henkilökuntaa ei olisi.

Et on hyvä henkilökunta mun mielestä täällä. Ja jos ei olis henkilökuntaa niinku ollenkaa niin emmä tiiä miten tää toimis. Jos kaikki tulis tänne vaa hillumaa oman perheensä kaa ni voi olla, et mä en itse ehkä kävis täällä. Et se on niinku kiva, et tääl on noi tyypit ja ne vetää ne kaikki tuokiot ja jumpat sun muut ja sit on myös vapaata olemista, mut sillee et tääl on kuitenkin joku vähä niinku sellanen boss, joka niinku pitää kurin yllä.

En varmasti kävis, jos ei ois henkilökuntaa. Tää olis ihan järkyttävä, tääl ei siivottais, jääkaappi ois ihan törkynen, tällasii pienii juttuja. Nii ne pitää ne langat niinku käsissä ja pitää huolen siitä, että tääl on siistiä, tääl ei tapella, siis semmosta. Yleinen ilmapiiri mun mielestä, ne luo sen tosi mukavaks.

No emmä tiiä oisko tää ees pystyssä, jos ei ois henkilökuntaa, et kyl se on aika tärkeä. Ja joo, on tasa-arvosta mun mielestä, siis henkilökunnalta on tasa-arvosta, et ne ei kyllä ikinä kato ketään niinku mitenkään päästä varpaisiin ja eikä laita mihinkään lokeroihin. Ihan samanlaisii on kaikille.

Vanhempien mukaan työntekijät kyselevät kävijöiden mielipiteitä, toiveita ja ehdotuksia, joiden perusteella he kehittävät perhetalon toimintaa. Vanhemmat kokivat, että heidän antamiensa kehitysideoiden ja mielipiteiden pohjalta tehdyt muutokset ovat vieneet perhetaloa koko ajan parempaan ja asiakaslähtöisempään suuntaan. Vanhemmat olivat tyytyväisiä siihen, että heitä kuunnellaan ja heidän mielipiteensäkin otetaan huomioon. Haastateltavien mukaan henkilökuntaa aidosti kiinnostaa, että lapset ja vanhemmat viihtyvät ja heillä on hyvä olla

perhetalossa. Henkilökunta kannustaa aktiivisesti asiakkaita käymään perhetalossa. Tämän lisäksi he kehottavat käymään myös lähialueen muissa puistoissa ja tapahtumissa. Haastateltavien mukaan työntekijät kertovat myös ohikulkijoille perhetalosta ja rohkaisevat heitä tutustumaan ja käymään perhetalossa.

Mut siltiki, jos tääl lähialueella on joku tapahtuma, esimerkiks Kivirock, ni työntekijäti kertoo siitä ja ne patistaa menee sinneki. Et ne ei sillain vaa omi meitä ja niinku meijän puisto, meijän kävijät, et mee naapuriin, vaa päinvastoin ne vähän niinku kannattaaki, et käykää nyt muualtaki kattoo.

Sit taas täytyy sanoo, että työntekijät, ne aika hyvin bongaailee tost. Nehä on, et ootteko käyny. Jos joku kävelee ja ne huomaa, et se mont kertaa kävelee tost, ni sit ne bongaa sen sisälle.

Haastateltavat olivat erittäin tyytyväisiä perhetalon tämän hetkiseen työpariin sekä perhetalossa olleisiin työharjoittelijoihin, mutta toivoivat kuitenkin, että työntekijöitä olisi enemmän.

Pitäs mun mielestä olla ainaki yks enemmän.

Mun mielestä pitäs tavallaan olla ehkä yks tommonen, et kaks tommosta niinku kasvatusalan ammattilaista tai tollasta ja yks vois olla tommonen lastenhoitaja. Siis semmonen, joka ei hoitais mitää muuta, ku sitä, et ois niitten lasten kaa.

Vanhemmat olivat sitä mieltä, että henkilökunta antaa perhetalolle todella suuren panoksen esimerkiksi tuomalla omia tavaroitaan perhetalon juhliin ja käyttämällä työajan ulkopuolista aikaansa asiakkaiden kysymysten selvittämiseen. Vanhempien mukaan työntekijät ovat aina myös hyvällä tuulella, mikä tarttuu kävijöihin. Haastateltavien mukaan henkilökunnalla on ennen kaikkea todella suuri vaikutus perhetalossa käymiseen.

Ja sitten aina semmonen tosi positiiviset, että vaikka ittellä olis vähän kiukkunen, itse olisi kiukkunen tai huono päivä, sitten tulet tänne, sitten se aurinko sieltä puolelta paistaa niin kovasti, että tulee hyvä mieli taas.

Joo, nimeomaa siis, et ne antaa tälle paikalle niin paljon, et must tuntuu, et oikeesti ne ei ymmärrä kaupungillakaan kuin tärkeä. Nimenomaa täst perhetalost tekee nimenomaa työntekijät sen paikan.

Henkilökunnan kanssa tai henkilökunnan takia käydään suurimmaks osaks. Oikeesti se on yks syy, mikä vetää tähän puistoon. Henkilökunta.

Perhetalon sulkeminen olisi haastateltavien mukaan huono ja "kamala" asia. Heidän mielestään perhetalon voima on siinä, että se on aamu yhdeksästä iltapäivä neljään asti auki ja tarkoitettu juurikin lapsiperheille. Muuta samanlaista paikkaa, minne olisi helppo lapsen kanssa mennä, ei lähialueelta löydy.

Me koko ajan lapsen kanssa ostoskeskuksessa yritettäis jotain lapsen kanssa olla. Tai jossakin ulkona olla, kun talvella ei saa ihan koko ajan ulkona olla, että kesällä sä käyt siellä leikkipuistossa, mutta mitä sä talvella teet lapsen kanssa. Sä joko koko ajan kotona.

Plus, et leikkipuistoon tulee yleensä kakstoist kolkyt koululaiset, et silloin lähtee niinku äidit ja lapset pois. Ku perhetalon idea on nimenomaa, et tänne ei tuu mitään semmosia, tääl on vaa perheet.

Perhetalon toiminta lukeutuu ennaltaehkäisevään työhön ja näin ollen sen yhtenä tarkoituksena voidaan pitää syrjäytymisen ehkäisemistä. Haastateltavien mukaan perhetalo on hyvä paikka varsinkin yksinhuoltajille tai muuten yksinäisille vanhemmille, sillä siellä on aina juttuseuraa ja lapsille leikkikavereita. Perhetalo mahdollistaa jokapäiväisen kanssakäymisen sekä vanhemmille että lapsille. Jos perhetalo suljettaisiin, ei heille välttämättä löytyisi samanlaista paikkaa. Kaikilla ei esimerkiksi ole sellaisia ystäviä, joiden luokse voisi mennä kyläilemään.

Monet yksinhuoltajat, kuten minäki, mihin mä menen sitte lapsen kanssa. Mä en saa mennä mihinkää leikkimään, ehkä jonku luona, mutta ei kukaan halua, et joka päivä hänen luonaan käydään.

Ja sit seki, et jotku äidit voi olla tosi yksinäisii. Ne saattaa oikeesti olla yksin sen lapsen kaa, ni sehä on ihan hirveetä, et niil ei oo sit paikkaa minne mennä. Paitsi joku ostoskeskus.

Lisäksi haastateltavat kokivat perhetalon lasten kannalta hyväksi paikaksi, ja se toimii myös vaihtoehtona niille, jotka eivät halua laittaa lastaan päiväkotiin. Perhetalossa lasten sosiaaliset taidot kehittyvät ja he oppivat erilaisia pelisääntöjä muiden lasten kanssa. Tämä on myös hyvä sellaisille lapsille, joilla ei ole sisarusia. Lisäksi monikielisille lapsille ja vanhemmillekin perhetalo antaa mahdollisuuden suomen kielen oppimiselle. Ilman perhetaloa kotona olevilla lapsilla ei välttämättä olisi samanlaisia mahdollisuuksia oppia esimerkiksi juuri sosiaalisia taitoja tai suomen kieltä.

Nii ja onhan seki, et ei kaikki halua laittaa lasta päiväkotiin, nii missä se oppii niitä sit, jos ei oo vaik sisaruksii. Nii on se tosi tärkeet, et pääsee muitten lasten kaa leikkii ja olee.

Esim. meillä on kolme neljä kielinen perhe, nii siis meil on tosi, et milloin oppis puhumaan kunnolla. Nii täällähän se käy kerhossa ni se nyt puhuu selvemmin tai yllättäenkin puhuu sellasii sanoja, mitä me ei käytetä kotona.

7.6 Perhetalon merkitys vanhempainvapaaseen

Se, onko perhetalossa käymisellä merkitystä perhevapaan pituuteen, jakoi haastatteluryhmän kahtia. Puolet haastateltavista oli sitä mieltä, että perhetalossa käymisellä ei ole mitään merkitystä perhevapaan pituuteen, koska perhevapaan pituudesta oli jo aikaisemmin tehty päätös tai töihin menon ajankohdasta oli jo varhaisessa vaiheessa päätetty.

Eipä se oikeestaan vaikuta, et mä nyt oon päättäny, et mä haluan olla kotona sillee aika pitkää, et en halua laittaa lapsia niinkun ihan heti päiväkotiin, joko ollenkaa. Et käyn mä sit täällä tai en, niin mä oon sen päätöksen kuitenkin tehny, mihin asti mä oon kotona. Ja tota, mut tokihan siit tulee mielekkäämpää, kun käy täällä tai on jotain niinku semmost, no nii no täällä oleminen, ku se, et mä olisin vaa sen koko vanhempainvapaan jossain, istuisin kotona, ni eihän se nyt oo kauheen kivaa sillain.

Se oli päätetty jo ennestään, et mä olin päättäny, et mä oon vähintään siihen asti, ku mun lapset on kaks vee, kotona. Et sil ei oo niinku, täl ei ollu mitään merkitystä. Ainut, et se, että nyt ku mä oon palaamassa

oikeesti töihin, ni mul on kyl sellanen olo, et mua surettaa, et mä palaan töihin, ku tää on niin yhteisö tai semmonen.

Kuitenkin, jos perhevapaan kestosta ei vielä ollut tehty päätöstä, oli toinen puoli haastateltavista sitä mieltä, että perhetalossa käymisellä on merkitystä vanhempainvapaan/ hoitovapaan pituuteen. Eli nämä asiakkaat aikovat pitää lapsensa kotona käyttäen perhetalon palvelua osa-aikaisena tukimuotona lapsensa tai lastensa hoidossa.

Mulla kyl se vaikuttaa. Ehkä laittasin aikasemmin hoitoon vaa sen takii, et mul on kaks putkeen ja toisella, sil nuorimmalla se tuntuu, et vitsi, on ollu jo kolme, melkee neljä vuotta kotona, et vois jo palaa arkirutiiniin.

Nii no siis kyl se sillee ainaki vaikuttaa positiivisesti, koska mä en aio laittaa lasta ollenkaa päiväkotiin, ni sit mä ainakin tiedän, et mul on täällä paikka, missä mul on hyvä olla ja missä lapsel on hyvä olla. Ja sit kans jos tulee jossain vaiheessa toinen, ni mä tiedän, et se on tosi ihanaa, et mä voin olla vauvan kaa ja sit isompi lapsi voi temmeltää ympäriinsä täällä.

No mun mielestä, no ei ehkä vaikuta ja samalla taas vaikuttaa. Mä en tiedä miten mä olisin pärjännyt sitten, kun mä ei olisi täällä käynyt. Ehkä mä olisin väsynyt ja olisi sitten miettinyt, et joo nyt pitäis kyllä, pakko päästä töihin, mutta nyt on kyllä tosi hyvin se ollut, et tää on vaihteluu päivään ja sitten, nii.

7.7 Vanhempien kehittämisehdotuksia

Haastattelussa mukana olleet vanhemmat kokivat perhetalo Naapurin pääsääntöisesti hyvin toimivaksi kokonaisuudeksi, vaikka heidän mukaansa kehitettävääkin on. Ensinnäkin tietoisuutta perhetaloista täytyisi saada lisättyä, sillä perhetalo on käsitteenäkin monelle vieras. Lisäksi esimerkiksi perhetalo Naapurin portin kyltissä lukee asukaspuisto, joka puolestaan yhdistetään monien tietämiin leikki- puistoihin. Tämä saattaa olla monille harhaanjohtavaa, minkä vuoksi ensimmäistä kertaa perhetaloon tuleville perhetalon löytäminen voi olla vaikeaa. Lisäksi perhetalo Naapuri sijaitsee samassa rakennuksessa päiväkodin kanssa ja niillä

on yhteinen eteinen, jolloin uusi asiakas ei tiedä, mistä ovesta hänen tulisi mennä. Parempi opastus voisi auttaa uusiakin perheitä käymään.

Vanhempien mielestä perhetalon sijainti on hyvä, mutta tilat ovat alkaneet käydä ahtaiksi kasvaneen asiakasmäärän vuoksi. Vanhemmat toivoivatkin tilojen laajennusta tai isompia tiloja. Tällä hetkellä perhetalon tilat jaetaan kahtena iltapäivänä viikossa kotouttamiskurssin kanssa, mikä entisestään lisää asiakkaiden määrää ja samalla pienentää perhetalon ennestään pieniä tiloja. Vanhemmat toivoivat myös pihalle uudistuksia, sillä tällä hetkellä se ei houkuttele viettämään aikaa ulkona. Vanhemmat kokivat, että piha ei palvele lapsia tarpeeksi. Lisäksi toivottiin jatkuvaa vesileikkimahdollisuutta; syksyisin ja talvisin sisälle ja kesäisin ulos.

Perhetalossa pidettävien leikkitoiminnan kerhojen toivottiin olevan tulevaisuudessa hieman pidempikestoisia kertaa kohden. Tällä hetkellä kerho kestää 2,5 tuntia, mikä koettiin hieman liian lyhyeksi ajaksi. Vanhemmat kokivat, että he eivät kerkeä tehdä juuri mitään sinä aikana, kun lapset ovat kerhossa.

Ja vaik ois se kaks kertaa viikossa, se on ihan ok, mut vois just joku niinku kolme neljä tuntii, ku se kaks ja puol tuntii on, et tulee ja sitte ku niinku lähtee johonkin ja äkkii takas.

Vanhemmat toivoivat myös muutosta torstain aamupäiviin. Tällöin perhetalossa on perhepäivähoitajien kokoontuminen, mutta muutkin kävijät ovat tervetulleita. Haastattelussa mukana olleet vanhemmat kokivat nämä aamupäivät kuitenkin epämiellyttävinä, eivätkä mielellään tällöin itse mene perhetaloon.

Ainut päivä, millon en hirveesti mielellään tuu on torstaiaamu. Sillon on perhepäivähoitajat, ja perhepäivähoitajat saa sen olon, et meitä ei täällä kaivata.-- Siihen mun mielestä pitäis puuttua. Se on oikeesti se torstai aamupäivä on, se on ahdistava tulla tänne. Se ei johdu työntekijöistä, ne aina sanoo, et tänne saa tulla, mut ku sä tulet tänne ni sul on sellanen olo näiltä perhepäivähoitajilta, että tää on heijän päivä, vaikka se on avoin päivä. Niin tota että ei ole tervetullut.

Lisäksi vanhemmat toivoivat perhetalossa vierailevilta asiantuntijoilta lyhempiä ja tiiviimpiä tietoisukuja heidän kertomistaan aiheista, sillä pienet lapset eivät jaks

olla kauan paikallaan, jolloin myöskään vanhemmat eivät pysty aiheeseen keskittymään.

Että jos joo jotain tulee, että sitte semmonen ehkä lyhyt ja semmonen täsmä, semmonen tärkeä info vaan, että sitten se pystyy lasten kanssa ne kattomaan ja kuuntelemaan.

7.8 Yhteenveto tärkeimmistä tuloksista

Perhetalo Naapuria pidetään pikkulapsiperheille sopivana, lämminhenkisenä ajanviettopaikkana, johon on kiva ja helppo mennä. Haastattelussa ilmeni, että perhetalon asiakkuus alkaa normaalisti lapsen ollessa alle vuoden ikäinen, ja jatkuu siihen saakka, kun lapsi aloittaa päivähoidon. Henkilökunta ja muut asiakkaat ottavat uudet tulokkaat hyvin vastaan ja asiakkailta on perhetalossa kokemus yhteisöllisyydestä. Perhetalo Naapuri toimii myös alueen lapsiperheiden ”yhteisenä olohuoneena”. Perhetalossa käydään keskimäärin 2–4 kertaa viikossa vuodesta riippuen. Vanhemmat kokivat, että perhetalossa käymisellä on vaikutusta perheen arkeen, omaan jaksamiseen sekä lapsen sosiaalisten taitojen kehitykseen. Nämä asiat olivat myös päällimmäisinä syinä perhetalossa käymiselle. Vanhempien mukaan perhetalo luo rutiineita perheiden arkeen ja vanhemmilla on mahdollisuus omaan aikaan muiden aikuisten parissa. Lisäksi lapset saavat leikkiseuraa eri-ikäisistä lapsista.

Kaikki haastateltavat kokivat saaneensa henkilökunnalta apua ja neuvoja. Apua oli saatu kerhoon ja päivähoitoon hakemisessa ja perhetalon sisällä tapahtuvassa lastenhoitossa. Neuvoja vanhemmat olivat saaneet normaaliin vauva- ja lapsiperheiden arkeen liittyen. Perhetalon henkilökunnalta sai myös fyysistä apua esimerkiksi hieronnan muodossa. Neuvojen antaminen ja avun tarjoaminen koettiin hienovaraiseksi, ja vanhemmat kokivat, ettei esimerkiksi neuvoja tarjota väkisin. Vanhempien kokemuksen mukaan henkilökunta oli myös aidosti kiinnostunut asiakasperheiden elämästä.

Asiantuntija-apua vanhemmat eivät kokeneet hyödylliseksi, sillä sama tieto oli useimmiten saatu jo muualta. Asiantuntijat koettiin kuitenkin virkistäväksi vaihteluksi ja hyödylliseksi esimerkiksi vauvojen vanhemmille.

Perhetalossa koettua vertaistukea pidettiin tärkeänä osana perhetalon toimintaa, ja sen katsottiin tavalla tai toisella helpottaneen omaa arjessa jaksamista ja tukeeneen vanhemmuutta. Muilta vanhemmilta oli saatu esimerkiksi käytännöllisiä vinkkejä lapsen hoitoon liittyvissä asioissa ja tukea omaan jaksamiseen. Haastateltavien mukaan samassa elämäntilanteessa oleville vanhemmille on esimerkiksi vierasta asiantuntijaa helpompi kertoa omista huolista. Samassa elämäntilanteessa olevat vanhemmat auttavat ymmärtämään, ettei kukaan ole yksin ongelmiensa kanssa ja että muillakin on samoja ongelmia. Vanhemmat kertoivat myös, että perhetalossa on mukavampi käydä, kun paikalla on tuttuja.

Haastateltavat pitivät perhetalo Naapurina tärkeänä paikkana sekä vanhemmille että lapsille. He olivat tyytyväisiä perhetalon aukioloaikoihin, ohjattuihin tuokioihin ja perhetalon avoimuuteen. Vanhemmat toivoivat, että perhetalon toiminta säilyisikin mahdollisimman avoimena. Lisäksi henkilökunta koettiin tärkeäksi, ja vanhemmat sanoivatkin henkilökunnan olevan yksi suurimmista syistä juuri perhetalo Naapurissa käymiseen. Ilman henkilökuntaa perhetalo ei vanhempien mielestä toimisi, ja perheet tuskin kävisivät, jos henkilökuntaa ei olisi. Henkilökunta luo vanhempien mukaan perhetaloon hyvän ilmapiirin. Vanhempien mielestä työntekijöitä pitäisi kuitenkin olla yksi enemmän.

Perhetalon sulkemisuhkaa vanhemmat pitivät erittäin huonona asiana kotona oleville vanhemmille ja lapsille. Perhetalo mahdollistaa sen, että joka arkipäivä on paikka, minne voi lapsen kanssa mennä ja missä on seuraa sekä lapsille että vanhemmille. Vanhemmat kokivat, että ilman perhetaloa he eivät tietäisi, missä viettäisivät lastensa kanssa joka päivä aikaa. Perhetalon mahdollinen sulkeminen koettiin haitalliseksi erityisesti yksinhuoltajille tai muuten yksinäisille vanhemmille sekä niille perheille, jotka eivät aio laittaa lapsiaan päiväkotiin.

Perhetalo Naapurissa käymisellä on merkitystä joidenkin vanhempien vanhempainvapaan/ hoitovapaan pituuteen, mutta useimmiten niissä tapauksissa vapaan pituutta ei ole ennestään päätetty. Jos vapaan pituus oli puolestaan päätetty jo aikaisemmin, ei perhetalossa käymisellä ollut merkitystä vapaan pituuteen.

Vanhemmat kokivat perhetalo Naapurin pääsääntöisesti hyvin toimivaksi kokonaisuudeksi. Heidän mielestään tietoisuutta perhetalosta täytyisi kuitenkin lisätä ja opastusta perhetalo Naapuriin parantaa. Uusille asiakkaille perhetalon löytäminen voi nimittäin olla hankalaa. Vanhempien mielestä perhetalon tilat ovat alkaneet kasvaneen asiakasmäärän vuoksi käydä ahtaiksi ja he toivoivatkin isompia tiloja. Myös pihalle toivottiin uudistuksia, jotka palvelisivat lasten tarpeita. Perhetalossa järjestettävien leikkitoiminnan kerhojen toivottiin oleva kestoltaan vähintään kolmen tunnin pituisia. Lisäksi perhepäivähoitajille suunnattuihin torstain aamupäiviin toivottiin muutosta, sillä haastateltavien mukaan muiden kävijöiden on silloin epämukavaa mennä perhetaloon. Muuten perhetalo toimii heidän mielestään hyvin.

8 POHDINTA

8.1 Tutkimuksen eettisyys

Eettinen kestävyys on tutkimuksen luotettavuuden toinen puoli. Eettisyys koskee myös tutkimuksen laatua. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 127.) Tutkimuksen eettisinä normeina pidetään rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyöhön liittyvissä asioissa, eettisesti kestäviä menetelmiä, avoimuutta, tutkimuksen huolellista suunnittelua sekä kunnioitusta (Hirvonen 2006, 31).

Tutkimus toteutetaan usein sellaisessa yhteisössä tai laitoksessa, joka edellyttää erillistä lupaa. Tässä tapauksessa työn tekijän on selvitettävä ennen luvan anomista kyseisen työyhteisön anomiskäytännöt. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010, 12–13.) Opinnäytetyömme alkuvaiheessa haimme tutkimuslupaa Helsingin kaupungin varhaiskasvatusvirastolta. Tutkimuslupa myönnettiin joulukuun 2015 alussa. Ryhmähaastattelun teimme luvan saamisen jälkeen.

Eettisyyden kannalta tutkittavilta tulee saada vapaaehtoinen suostumus tutkimukseen osallistumisesta. Ennen suostumuksen antamista tutkijan tulee asianmukaisesti kertoa tutkimukseen osallistuville tutkimuksen aiheesta ja tutkimustavoitteistaan. Tutkittavilla tulee olla aito mahdollisuus osallistua tai olla osallistumatta tutkimukseen. Vapaaehtoisuus päättää omasta osallistumisestaan on voimassa koko tutkimuksen ajan, ja jokaisella tutkittavalla on oikeus perua osallistumisensa koska tahansa. Tutkimuksen tuloksia tulee käyttää vain tutkimuksen tuomaan tarkoitukseen eikä niitä saa käyttää muihin tutkimuksiin. Tutkimustuloksia saavat käsitellä vain tutkimuksen tekijät. Tutkimusaineistoa tulee säilyttää niin, etteivät ulkopuoliset pääse siihen käsiksi. Kun tutkimus on valmis, täytyy tutkimusaineisto hävittää asianmukaisella tavalla. (Kuula 2011, 87–90.)

Saatekirjeessämme (liite 1) kerroimme tutkimuksemme aiheesta sekä sen tarkoituksesta ja tavoitteista. Kirjeessä kerroimme myös tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuudesta sekä tutkimustulosten luottamuksellisesta käsittelystä ja niiden julkaisemisesta nimettöminä. Lisäksi ryhmähaastattelun alussa kertosimme

vielä tutkimuksen tarkoituksen, haastattelun teemat ja kysymykset sekä tutkimusaineiston käsittelyn. Muistutimme myös, että haastatteluun osallistuminen on täysin vapaaehtoista, kysymyksiin ei ole pakko vastata ja milloin vain voi keskeyttää haastattelun, jos siltä tuntuu. Nauhoitukset ja litteroinnit pidimme salassa koko prosessin ajan. Tutkimustuloksia on käytetty vain tämän opinnäytetyön tekemiseen. Opinnäytetyön valmistuttua koko haastatteluaineisto nauhoituksineen ja litterointeineen tuhottiin asianmukaisella tavalla.

Tutkittavia tulee suojata niin, ettei yksittäisiä henkilöitä voi tunnistaa. Osallistujien on jätävä nimettömiksi, elleivät he ole erikseen antaneet lupaa identiteettinsä paljastamiseen. Osallistujista käytettävät tiedot tulee raportissa kirjata siten, että osallistujien tunnistamattomuus ja nimettömyys taataan. (Tuomi 2007, 145–146.) Kirjallisesta raportista liitteineen on myös poistettava henkilökohtaisia tiedonantoja antavat osoite-, puhelinnumero- ja sähköpostitiedot. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010, 13).

Haastattelua tehdessämme emme erikseen kysyneet haastateltavien nimiä, jotta heidän anonyymius säilyisi. He saivat kuitenkin vapaasti käyttää nimiä, mutta litterointivaiheessa poistimme haastatteluaineistostamme kaikki haastateltaviin liittyvät tunnistettavuustiedot, kuten vanhempien ja lasten nimet. Raportoimme tutkimuksen tulokset niin, ettei yksittäisiä henkilöitä voida tunnistaa. Tunnistettavuuden välttämiseksi emme myöskään erikseen kertoneet haastatteluun osallistuneiden äitien ja isien määrää, vaan puhuimme yleisesti haastatteluun osallistuneista vanhemmista. Lisäksi kaikki henkilökohtaiset tiedonannot on lopullisesta opinnäytetyöstämme poistettu.

Haastattelutilanteessa mukana olleet lapset eivät mielestämme aiheuttaneet eettisyyden kannalta ongelmia tutkimukseemme. Haastattelukysymykset eivät olleet niin henkilökohtaisia, etteivätkö vanhemmat olisi voineet niihin rehellisesti vastata. Haastattelutilanne oli rento, eikä kukaan ollut vaivautunut kysymyksistä lasten läsnäollessa. Lisäksi vanhemmat ovat perhetalossa tottuneet keskustelemaan yhdessä erilaisista asioista, vaikka lapset ovat kuulemassa.

8.2 Tutkimuksen luotettavuus

Laadullisen tutkimuksen piiristä löytyy monenlaisia käsityksiä tutkimuksen luotettavuuteen liittyvistä kysymyksistä, ja laadullisen tutkimuksen oppaiden luotettavuustarkastelut ovat useasti hyvin erilaisia ja eri asioita painottavia. Tutkimusmenetelmien luotettavuutta käsitellään yleensä validiteetin ja reliabiliteetin käsittein. Validiteetilla tarkoitetaan sitä, että tutkimuksessa on tutkittu sitä, mitä on luvattu ja reliabiliteetilla puolestaan tarkoitetaan tutkimuksen toistettavuutta. Näiden käsitteiden käyttöä on laadullisen tutkimuksen piirissä kritisoitu, koska ne ovat syntyneet määrällisen tutkimuksen piirissä ja käsitteinä ne vastaavat lähinnä vain määrällisen tutkimuksen tarpeisiin. Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnista ei ole olemassa yksiselitteisiä ohjeita. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 134–136, 140.)

Tutkimuksessa pyritään välttämään virheiden syntymistä, mistä johtuen tehdyn tutkimuksen luotettavuutta pyritään arvioimaan kaikissa tutkimuksissa. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta parantaa tutkijan tarkka selostus tutkimuksen toteuttamisesta, ja tarkkuus koskee tutkimuksen kaikkia vaiheita. Aineiston tuottamisen olosuhteet tulisi kertoa selvästi ja totuudenmukaisesti. Samoin tulee kertoa haastatteluihin käytetty aika, virhetulkinnat haastattelussa, mahdolliset häiriötekijät sekä tutkijan oma itsearviointi tilanteesta. Lisäksi lukijalle tulisi kertoa aineiston analyysissä käytetyn luokittelun syntymisen alkujuuret ja perusteet. Tutkijan tulisi myös tuloksia tulkittaessa kertoa, millä perusteella hän esittää tulkintoja ja mihin hän päätelmänsä perustaa. Esimerkiksi tutkimusselosteiden rikastuttaminen suorilla haastatteluotteilla auttaa tässä lukijaa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 231–233.)

Pyrimme opinnäytetyössämme mahdollisimman tarkkaan tutkimuksen selostamiseen, jotta syntyisi mahdollisimman luotettava tulos. Olemme mielestämme selostaneet hyvin aineiston keruun, sen analysoinnin sekä tulosten tulkinnan. Liitimme opinnäytetyöhömme myös liitteitä, jotta lukijalle syntyisi selkeämpi kuva koko opinnäytetyöprosessista aina alkuvaiheesta tulosten analysointiin ja esittämiseen saakka. Tuloksia kuvatessa käytimme suoria haastatteluotteita, jotta tekstistä tulisi elävämpi ja luotettavampi.

Ryhmähaastattelu järjestettiin haastateltaville tutussa paikassa. Ryhmähaastatteluna toteutettu teemahaastattelu osoittautui mielestämme sopivaksi aineistonkeruumenetelmäksi, sillä se mahdollisti vapaamman keskustelun, vanhemmat pystyivät tukea toisiaan ja täydentämään toistensa ajatuksia. Haastateltavat saivat kertoa omista ajatuksistaan ja kokemuksistaan. Haastattelutilanne sopi näin ollen myös vertaistuen teema-alueeseen. Ennen varsinaista haastattelua emme aikataulusyistä ehtineet tekemään koehaastattelua. Emme kuitenkaan koe sen vaikuttaneen varsinaiseen haastatteluun ja luulemme, ettemme olisi koehaastattelulla saaneet varsinaiseen haastatteluun mitään lisää. Koehaastattelun puute ei siis mielestämme vaikuta tutkimuksen luotettavuuteen.

Pyrimme poistamaan haastattelutilanteesta mahdollisimman hyvin kaikki häiriötekijät. Perhetalo oli kuitenkin avoinna haastatteluhetkellä, joten viereisestä huoneesta kantautui lasten ääniä, mutta ne eivät häirinneet haastattelua. Muutama lapsi oli kuitenkin haastattelussa mukana ja he innostuivat välillä nauramaan ja puhumaan, mikä häiritsi siinä vaiheessa muun puheen kuulemista. Tällainen häiriö kesti kuitenkin vain hyvin pienen hetken eikä sillä ollut vaikutusta haastattelun lopputulokseen. Lisäksi yksi vanhemmista joutui hetkeksi poistumaan kesken haastattelun, mutta se ei vaikuttanut tuloksiin. Sovimme myös haastattelun alussa, että pyrimme puhumaan yksitellen, mutta muutamaan otteeseen tapahtui päällekkäin puhumista. Kahdella nauhurilla nauhoittaminen paransi haastattelun laatua, eikä päälle puhuminen häirinnyt litterointivaiheessa.

Haastattelussa mukana olleille ulkomaalaistaustaisille vanhemmille joidenkin kysymysten ymmärtäminen oli hankalaa, ja litterointivaiheessa huomasimme, että muutamaan kysymykseen oli vastattu hieman asian vierestä. Haastattelutilanteessa pyrimme kuitenkin selventämään kysymyksiä heille esimerkiksi kääntämällä ne englanniksi. Emme koe väärinymmärrysten kuitenkaan vaikuttaneen merkittävästi opinnäytetyömme laatuun. Mielestämme lasten läsnäolo ei myöskään vaikuta tulosten luotettavuuteen, sillä mielestämme vanhemmat vastasivat kysymyksiin rehellisesti, eivätkä he sensuroineet itseään lasten vuoksi.

Haastatteluun osallistui seitsemän vanhempaa, mikä täyttää kriteerit haastateltavien määrästä opinnäytetyön luotettavuuden kannalta. Olemme opinnäytetyösämme tutkineet sitä, mitä pitikin ja mielestämme tutkimuksemme on myös helpposti toistettavissa esimerkiksi muissa perhetaloissa.

8.3 Tutkimustulosten pohdinta

Tutkimuksella halusimme selvittää, minkälainen merkitys perhetalo Naapurilla on asiakasperheiden hyvinvointiin. Hyvinvointi pitää sisällään monia eri tekijöitä, etenkin jos hyvinvointia tarkastellaan lapsiperheiden näkökulmasta. Lapsiperheen hyvinvointia voidaan ylläpitää ja ongelmiin puuttua jo varhaisessa vaiheessa ennaltaehkäisevän työn avulla. Sellaista palvelua toteuttavat muun muassa kunnalliset perus- ja erityispalvelut. (Järvinen ym. 2012, 92.) Perhetalon toiminnassa korostuu varhainen puuttuminen ja tukeminen sekä lapsiperheiden hyvinvoinnin edistäminen ja arjessa tukeminen.

Kotona olevien pienten lasten vanhemmilla on vaara joutua sosiaalisen verkoston ulkopuolelle, masentua tai syrjäytyä ulkopuoliselta maailmalta kotiseinien sisälle. Vanhempien osallisuutta ja yhteisöllisyyttä voidaan tukea erilaisten avoimien ryhmätoimintojen avulla. (Häggman-Laitila, Ruskomaa & Euramaa 2000, 112.) Tämän takia onkin tärkeää, että vanhemmilla on paikka, johon he voivat lastensa kanssa mennä viettämään aikaa ja tutustumaan muihin alueen lapsiperheisiin. Tutkimukseen osallistuneet haastateltavat pitivät tärkeänä toiminnan avoimuutta, minkä takia palvelun piiriin on helppo tulla.

Halusimme haastateltavien kanssa käsitellä opinnäytetyömme aihetta eri teemojen avulla. Ne liittyivät perhetalo Naapuriin tulemiseen ja siellä käymiseen, vertaistukeen, varhaiseen tukeen, kasvatuskumppanuuteen, perhetalon merkitykseen vanhempainvapaaseen sekä toiminnan kehittämiseen. Tutkimukseen osallistui seitsemän perhetalon vakioasiakasta, joilla kaikilla on vähintään yksi alle kolmevuotias lapsi. Suurimmalla osalla haastateltavista asiakkuus on kestänyt 1,5–2 vuotta. Pitkään kestänyt asiakkuus kertoo mielestämme siitä, kuinka mieluisana paikkana perhetaloa pidetään.

Lindqvistin (2008, 47) mukaan perhetalojen työn tavoitteena on edistää pikkulapsiperheiden arjessa jaksamista sekä tukea vanhemmuutta ja verkostoitumista. Kaikkien haastatteluun osallistuneiden vanhempien mukaan nämä tavoitteet toteutuvat perhetalo Naapurissa. Perhetalossa käyminen on luonut perheille päivärutiinit, mikä osaltaan auttaa jaksamaan. Lasten kanssa kotona olevat vanhemmat pääsevät hetkeksi pois kotoa ja saavat muuta tekemistä. Lisäksi lapset saavat virikkeitä päiviinsä.

Perhetalossa käyminen kuuluu monen asiakasperheen arjen rutiineihin, sillä vanhemmat pyrkivät luomaan lapselle strukturoidun päivärutiinin, johon sisältyy turvallinen ja tuttu ympäristö, jossa lapsi voi harjoitella sosiaalisia taitojaan muiden lasten ja aikuisten kanssa. Matilaisen (2008, 23, 25) mukaan rutiinit ovat erityisesti tärkeitä lapsille, sillä ne jäsentävät lapsen päivää ja auttavat lasta rakentamaan päivän tapahtumista mielekkään kokonaisuuden. Lapsi oppii rutiinien avulla hahmottamaan ajan kulkua, jolloin päivän toimista tulee sujuvampia, kun ne eivät tapahdu yllättäen ja ennakoimatta. Lisäksi rutiinit rakentavat osaltaan lapsen perusturvallisuutta. Rutiinit ovat myös tärkeitä siksi, että ne ohjaavat lasta elämän hallintaan. Niiden merkitys hyvinvointitaitojen omaksumiselle on suuri.

Avoimia varhaiskasvatuspalveluja koskevan selvityksen mukaan avoimet varhaiskasvatuspalvelut ovat tarpeellisia, sillä ne tukevat lasten varhaiskasvatusta ja lasten sosiaalista kehitystä sekä mahdollistavat vanhempien aikuiskontakteja. Lisäksi avoimet palvelut ovat tärkeitä siksi, että ne tukevat vanhempia ja perheitä ja toimivat vaihtoehtoina koko- ja/tai osapäivähoidolle. Avoimet varhaiskasvatuspalvelut vastaavat perheiden tarpeisiin moninaisesti ja ne tarjoavat myös vertaisryhmätoimintaa ja sosiaalista kanssakäymistä sekä aikuisille että lapsille. Toiminnalla on siis tärkeä merkitys kotona olevien lasten ja perheiden hyvinvoinnille. (Alila & Portell 2008, 41.) Haastattelusta saamamme tulokset käyvät yhteen tämän selvityksen kanssa, sillä haastatteluun osallistuneet vanhemmat pitivät perhetalo Naapurina tarpeellisena ja tärkeänä samoista syistä. Vanhempien mukaan perhetalo Naapuri tarjoaa lapsille virikkeitä ja siellä on samanikäisiä leikkikavereita, mikä mahdollistaa lapsen sosiaalisten taitojen kehityksen. Perhetalossa lapset voivat vanhempien tai työntekijöiden kanssa harjoitella myös esimerkiksi

kädentaitoja, musiikkia ja liikuntaa. Lisäksi se toimii paikkana, jossa vanhemmat voivat tutustua muihin alueen lapsiperheisiin ja saada tukea sekä työntekijöiltä että muilta vanhemmilta. Se mahdollistaa myös aikuiskontaktit, joita monet vanhemmat kaipaavat lapsen kanssa kotona ollessaan. Lisäksi se toimii vaihtoehtoisena paikkana niille, jotka eivät halua laittaa lastaan päiväkotiin.

Haastattelussa mukana olleet vanhemmat kokivat saaneensa henkilökunnalta apua ja tukea erilaisiin ongelmiin ja mieltä askarruttaviin asioihin. Apua ei kuitenkaan tarjota väkisin. Vanhemmat kokivat, että henkilökunta aidosti välittää perheiden hyvinvoinnista ja että he ovat aidosti läsnä tilanteissa. Lindqvistin (2008, 48–49) mukaan perhetalon työntekijöiden tulee olla perheiden käytettävissä, ja asiakas voi itse päättää, kenelle työntekijälle hän haluaa huolistaan puhua. Työntekijöillä tulee olla herkkyyttä vastata asiakkaiden tarpeisiin. Perhetaloissa varhaisen tuen asenne lähtee keskinäisestä kunnioituksesta, ja tärkeää onkin juuri aito läsnäolo sekä keskustelutilan luominen avoimessa toiminnassa, ryhmässä sekä yksilöllisesti. Vanhemmat kokivatkin henkilökunnan yhtenä tärkeimmistä asioista perhetalon toiminnan ja siellä käymisen kannalta.

Haastattelussa mukana olleet vanhemmat kertoivat vertaistuen olevan yksi tärkeimmistä perhetalon toimintamuodoista. Vertaistuen tarkoituksena on antaa samassa elämäntilanteessa oleville vanhemmille sosiaalista tukea. Sosiaalinen tuki sisältää yksilön tietoisuuden siitä, että on olemassa ihmisiä, joilta hän voi saada tiedollista ja emotionaalista tukea sekä käytännöllistä apua. Vanhemmat voivat saada toisiltaan sellaista tietoa, joka avaa uusia näkökulmia, helpottaa pulmien ratkaisemista ja auttaa jäsentämään omaa elämäntilannetta. Muilta vanhemmilta saatua tietoa tarvitaan asiantuntijoilta saadun tiedon lisäksi. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2004, 113.) Vertaistuki, jota vanhemmat perhetalon toiminnan kautta saavat, on monelle vanhemmalle hyvin merkityksellistä oman jaksamisen kannalta. Kokemusten jakaminen jonkun muun samassa elämäntilanteessa olevan kanssa auttaa paljon ja luo tunteen, ettei ole yksin ongelmien kanssa. Yhdessä muiden vanhempien ja työntekijöiden kanssa voidaan pohtia lapsen kehitykseen tai hoitotilanteisiin liittyviä asioita, jotka askarruttavat mieltä tai jotka aiheuttavat huolta vanhemmassa. Moni sanoikin saaneensa hyviä neuvoja ja ohjausta vanhemmuuteen liittyvissä asioissa.

Perhetalo Naapurua pidettiin tärkeänä paikkana alueen lapsiperheille, sillä siitä on hyötyä sekä lapsille että vanhemmille. Ennen kaikkea vanhemmat olivat tyytyväisiä paikan avoimuuteen ja pitkiin aukioloaikoihin. Vanhemmat toivoivatkin toiminnan jatkuvan mahdollisimman avoimena. Myös Lindqvist (2008, 48) toteaa, että perhetalojen aukioloaikojen tulisi olla tarpeeksi pitkiä, sillä perheet käyvät niissä omien tarpeidensa mukaan. Hänen mukaansa myös avoin toiminta tarvitsee riittävästi resursseja, jotta kohtaaminen perheiden kanssa olisi mahdollista.

Perhetalojen toimintaa ollaan koko ajan muuttamassa ja perhetalot ovat olleet myös sulkemisuhan alla. Vanhempien mukaan sulkeminen olisi haitallista ennen kaikkea yksinhuoltajaperheille tai muuten yksinäisille vanhemmille. Lisäksi sulkeminen poistaisi yhden päiväkodin vaihtoehtoista. Avointen varhaiskasvatuspalvelujen lopettamista perustellaan säästösyillä ja toiminnan siirtämisellä esimerkiksi seurakunnan vastuulle (Alila & Portell 2008, 36).

Saimme teemahaastattelun avulla hyviä näkökulmia asiakasperheiltä perhetalon toiminnasta ja sen merkityksestä perheiden hyvinvointiin. Kaikkien haastateltavien kokemus perhetalosta ja henkilökunnasta oli erittäin myönteinen, ja ensikäynnin jälkeen on haluttu jatkaa asiakkuutta. Perhetalon toiminta on asiakkaiden keskuudessa arvostettu ja sillä koetaan olevan hyviä vaikutuksia niin lapsen sosiaalisten taitojen kehityksen kuin vanhempien osallisuuden kannalta. Haastatteluun osallistuneiden seitsemän vanhemman kertomusten pohjalta voidaan sanoa, että perhetalon kaltaisella palvelulla voidaan edistää lapsiperheiden hyvinvointia. Asiakasperheiltä nousikin esille monia tärkeitä kehittämissuhteita, tärkeimpänä pidettiin tiedon lisäämistä. Aktiivinen yhteistyö alueen muiden lapsi- ja perhepalveluiden kanssa voisi edistää tiedon kulkua ja auttaisi monia perheitä löytämään perhetalon palvelun.

8.4 Opinnäytetyöprosessi

Idea opinnäytetyön aiheesta kehittyi jo melko varhaisessa vaiheessa opintojen alussa, sillä molemmat suoritimme ensimmäisen opintoihin liittyvän harjoittelun

perhetaloissa ja toinen meistä kyseisessä, perhetalo Naapurissa. Jo silloin tuli esille tarve tutkimuksesta, jonka avulla voitaisiin selvittää perhetalon merkitystä perheiden hyvinvointiin. Perhetalon ohjaajat esittivät toiveensa saada tutkittua tietoa siitä, miten perhetalon toiminta sekä vertaistuki tukevat perheitä ja heidän arkeaan.

Prosessi eteni suunnitelman mukaisesti. Opinnäytetyöprosessi kesti puolitoista vuotta, mutta viimeisen puolen vuoden aikana opinnäytetyön tekeminen on ollut tiiveintä ja ahkerinta. Yhteistyö perhetalo Naapurin kanssa sujui hyvin ja yhteydenpito oli ongelmaton. Haasteena opinnäytetyöprosessissa oli ainoastaan kirjoittamiseen liittyvä aikataulutus, mutta säästyimme kuitenkin suuremmilta ongelmilta. Työmme teoreettinen viitekehys sisälsi tutkimus- ja teoriatietoa lapsiperheiden hyvinvoinnista, vanhemmuudesta, varhaisesta tuesta ja vertaistuesta. Keskeiset käsitteet ja työmme aihe oli mielestämme helppo liittää yhtenäiseksi kokonaisuudeksi, koska prosessin edetessä meille selvisi entistä enemmän, kuinka merkittävänä osana lapsiperheiden palvelujärjestelmää asiakasperheet kokevat perhetalon olevan.

Tehdessämme opinnäytetyötä, perhetalojen merkitys lapsiperheille selveni meille entisestään. Mietimme monesti prosessin aikana, miksi perhetaloja on niin vähän ja miksi niitä pitäisi sulkea, jos sosiaali-, terveys- ja osan varhaiskasvutuspalvelujen painopiste pyritään saamaan ennaltaehkäiseviin palveluihin. Perhetalot ovat nimenomaan ennaltaehkäisevää palvelua. Luulemmekin, että tiedon puute siitä, miten paljon lapsiperheet perhetaloista hyötyvät, on yksi suuri syy.

Koemme, että ryhmähaastatteluna suorittamamme teemahaastattelu oli opinnäytetyömme tarkoituksen ja tavoitteen kannalta sopiva ja toimiva aineistonkeruumenetelmä. Suunnittelimme kysymykset huolella ja perhetalon työntekijät saivat vaikuttaa haastattelun sisältöön. Haastateltavat saivat myös tutustua kysymyksiin hyvissä ajoin ennen haastattelua. Perhetalon työntekijät auttoivat meitä haastateltavien saamisessa, minkä itse koemme positiiviseksi asiaksi. Työntekijöiden avulla saimme haastatteluun sellaisia vanhempia, joilla oli pidempiaikainen kokemus perhetalossa käymisestä. Työntekijät tuntevat perhetalon kävijät, joten he tiesivät, ketkä vanhemmat ovat sellaisia, jotka voisivat suostua haastatteluun ja

joilla olisi jotain sanottavaakin. Kaikilla perhetalon kävijöillä oli kuitenkin mahdollisuus osallistua. Tämä osoittautui hyväksi ratkaisuksi.

Ryhmähaastattelu toimi myös siinä mielessä, että haastateltavat saivat tukea toisiltaan ja toisen haastateltavan vastaus saattoi tuoda mieleen asioita, joita ei itse olisi muistanut. Koemme, että haastattelu oli kaikin puolin onnistunut. Mielestämme onnistuimme hyvin tutkimuskysymysten valinnassa ja niiden avulla saimme vastauksia sekä meitä mietityttäneisiin kysymyksiin että perhetalon toiminnan kannalta oleellisiin asioihin. Koemme, että kysyimme haastateltavilta riittävästi kysymyksiä, eikä mitään muuta olisi tarvinnut kysyä.

Perhetalo Naapurin työntekijöiltä saimme kiitosta ja tukea koko opinnäytetyöprosessin ajan. Prosessimme aikana Helsingin kaupungilta tuli suunnitelma perhetalon toiminnan muuttamisesta niin, että asiakasperheiden aika perhetalossa vähenisi muun toiminnan tullessa perhetalon tiloihin. Tästä johtuen perhetalon työntekijät pitivät opinnäytetyötämme entistä tärkeämpänä ja ajankohtaisempana.

Toivomme, että opinnäytetyöstämme on hyötyä perhetalo Naapurille ja toivottavasti myös muille perhetaloille sekä esimerkiksi perheille, jotka eivät tiedä perhetaloista tai jotka eivät ole vielä päässeet niissä käymään. Toivomme, että opinnäytetyömme avulla perhetalo Naapuri voi kehittää toimintaansa sekä saada uusia oivalluksia yhteisöllisyydestä, osallisuudesta ja pedagogisesta toiminnasta. Opinnäytetyömme pohjalta koemme itse tärkeäksi, että perhetalot säilytetään ja tietoutta niistä lisätään, jotta mahdollisimman moni vanhempi pienine lapsineen saisivat tutustua perhetalojen toimintaan ja hyötyä siitä.

8.5 Ammatillinen kasvu

Opinnäytetyöprosessi on edistänyt ammatillista kasvuamme monella eri tavalla. Ensisijaisen tärkeänä koemme, että olemme puolitoista vuotta kestäneen prosessin aikana saavuttaneet sen, mitä lähdimme tutkimuksella toteuttamaan. Halusimme tuottaa tutkittua tietoa perhetalosta ja sen merkityksestä lapsiperheille.

Mielestämme onnistuimme siinä tehtävässä ja saimme ajankohtaista ja oleellista tietoa pikkulapsiperheiden hyvinvoinnista sekä tuen ja palveluiden tarpeesta.

Tutkimuksen teoreettinen osuus lapsiperheiden hyvinvoinnista tuo esille tärkeimmät tekijät, jotka liittyvät lapsiperheiden hyvinvointiin ja sen tukemiseen. Siinä tarkastelemme teorian valossa erilaisten lapsiperheille suunnattujen palveluiden verkostoa, ja halusimme jo siinä vaiheessa työtä tuoda esille perhetalojen toiminnan varhaisen tuen yhtenä työmuotona sekä ennaltaehkäisevänä palveluna. Molempien työharjoittelukokemuksella meillä oli yhteinen näkemys siitä, miten perhetaloissa varhaista tukea ja perheiden arjen tukemista toteutetaan. Siten meillä oli jo valmiiksi selkeä ajatus siitä, millaisia asioita ja teemoja halusimme tuoda esille haastattelussa niin, että yhteistyötahomme siitä parhaiten hyötyisi ja vanhempien näkökulma saataisiin mahdollisimman selkeästi esille.

Kasvatuskumppanuuden näkökulman halusimme tuoda tutkimuksessa esille, koska molemmat koemme tulevina lastentarhanopettajina sen olevan lasten ja perheiden parissa tehtävän työn keskeisenä periaatteena. Hyvällä kasvatuskumppanuudella saadaan aikaan se, että sekä vanhempien että hoitohenkilökunnan yhteisenä päämääränä on taata lapselle hyvä ja turvallinen kasvuympäristö. Tutkimustulokset osoittivat, että myös vanhemmat itse hyötyvät kasvatuskumppanuudesta saadessaan tukea ja neuvoja kasvatukseen liittyvissä asioissa ja omaan vanhemmuuteen. Saimme tutkimukseen osallistuneilta vanhemmilta konkreettisia esimerkkejä siitä, millaisissa asioissa alle kolmivuotiaiden lasten vanhemmat saattavat tarvita tukea ja mitä me tulevina sosiaali- ja kasvatustieteen ammattilaisina voimme tehdä tukeaksemme heitä.

Suoritamme molemmat sosionomi (AMK) -tutkinnon lisäksi lastentarhanopettajan virkakelpoisuutta. Lastentarhanopettajan virkakelpoisuuden saavan sosionomin (AMK) osaamiseen kuuluu sosiaalipedagoginen osaaminen sekä lapsen tavoitteellinen tukeminen ja ohjaus (Happo 2008, 99). Lastentarhanopettajana sosionomilla (AMK) on sosiaalipedagogisen osaamisen lisäksi yhteiskuntaosaamista ja yhteisöosaamista. Sosionomi (AMK) osaa muun muassa havainnoida lapsen tunteita ja tarpeita, rohkaista osallisuuteen ja vuorovaikutukseen sekä tunnistaa

lapsen hyvinvoinnin riskitekijöitä. Hän tuntee lasten ja perheiden palvelut ja ymmärtää yhteiskunnallisen muutoksen ja monimuotoisuuden. Sosionomi (AMK) tukee myös lasta yhteisöllisyyteen ja toimii vanhempien kasvatuskumppanina. (Talenta 2014.) Olemme opintojen aikana saaneet riittävät valmiudet toimia sekä sosionomeina että lastentarhanopettajina. Opinnäytetyömme lisäsi tietouttamme lasten ja perheiden palveluista sekä antoi uutta näkökulmaa kasvatuskumppanuuteen.

Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot ovat ammattitaitovaatimuksia, joita vaaditaan sekä sosionomin että varhaiskasvattajan työssä (Happo 2008, 103). Opinnäytetyöprosessimme aikana saimme luotua toimivan yhteistyön keskenämme ja myös yhteistyötahon kanssa. Saimme hyvän käytännön kokemuksen siitä, millainen yhteistyö eri toimijoiden kanssa parhaillaan voi olla. Omalla aktiivisuudella, keskinäisellä ymmärryksellä ja innovaatiolla on suuri rooli suhteessa siihen, millaisin tuloksiin ja kuinka nopeasti päämäärään päästään. Tämä kokemus antaa hyvät eväät toimimaan jatkossa moniammatillisessa työverkostossa. Lisäksi koko opiskeluaika on kehittänyt meidän tiimityöskentely- ja vuorovaikutustaitojamme, mikä on eduksi tulevaisuudessa sekä sosionomeina että lastentarhanopettajina.

Opinnäytetyöprosessi kokonaisuudessaan kehitti ammatillista kasvuamme, koska siihen nitoutuivat kaikki opintojen aikana tärkeiksi muodostuneet aiheet liittyen lapsi- ja perhetyöhön. Opintojen ja opinnäytetyöprosessin aikana saamiemme tietojen pohjalta meillä on tulevaisuudessa sosionomeina (AMK) ja lastentarhanopettajina hyvät valmiudet lasten ja perheiden kokonaisvaltaiseen kohtaamiseen ja tukemiseen.

8.6 Johtopäätökset ja jatkotutkimusehdotukset

Perhetalo Naapuri on merkityksellinen paikka perheiden hyvinvoinnin kannalta. Perhetalolla on monenlaisia positiivisia vaikutuksia alueen lapsiperheiden arkeen ja vanhemmuuteen. Erityisen tärkeää perhetalossa on vertaistuki, varhainen tuki ja yhteisöllisyys, joita perhetalon toiminta tarjoaa asiakasperheille.

Perhetalon avoimen toiminnan ansiosta perheet pääsevät mukaan helposti ja heillä on mukava paikka, jossa olla ja touhua lastensa kanssa. Se antaa myös vanhemmille mahdollisuuden tutustua muihin lähialueen vanhempiin ja saada vertaistukea. Vanhemmille on tärkeää jakaa kokemuksiaan muiden vanhempien kanssa ja siten myös saada tukea omaan vanhemmuuteen. Lisäksi lapset voivat opetella sosiaalisia taitoja muiden lasten kanssa. Palvelun tunnettavuus on kuitenkin vielä melko huonoa, minkä vuoksi kaikki ne, jotka voisivat hyötyä palvelusta, eivät palvelun piiriin löydä. Tämän vuoksi tiedotusta ja näkyvyyttä tulisi lisätä. Yksittäisten perhetalojen on vaikeaa lisätä yleistä tietoisuutta perhetaloista. Yleisen tietoisuuden lisäämisen pitäisi olla palvelun tarjoajan, esimerkiksi kaupungin, tehtävä. Yhteistyö neuvolan kanssa on hyvä lähtökohta tunnettavuuden parantamiselle, sillä se on ensimmäisiä palveluita, joita lapsiperheet käyttävät. Pelkkä maininta tällaisesta paikasta harvemmin kuitenkaan riittää, sillä sanana perhetalo ei vielä kerro mitään. Samalla pitäisi siis kertoa perhetalojen toiminnasta. Lisäksi aktiivinen sosiaalisessa mediassa oleminen voi tavoittaa monia vanhempia, mutta täytyy muistaa, etteivät kaikki vanhemmat ole sosiaalisessa mediassa. Erilaiset paikalliset tapahtumat olisivat myös hyvä keino päästä kertomaan perhetalojen toiminnasta.

Perhetalo on vanhempien jaksamisen ja avun ja tuen saamisen lisäksi lapsille tärkeä paikka. Lapset saavat perhetalossa sellaisia virikkeitä, joita vanhemmat eivät ehkä pystyisi kotona tarjoamaan. Lapset saavat leikkiseuraa samanikäisistä lapsista ja oppivat sosiaalisia taitoja. Lisäksi perhetalon erilaiset jummat ja tuokiot tukevat esimerkiksi lapsen motorista ja kielellistä kehitystä. Lapsi saa ympärilleen myös muita turvallisia aikuisia. Viikoittain järjestettävien toimintatuokioiden aikana lapsi ja vanhempi pääsevät yhdessä viettämään aikaa ja kehittämään keskinäistä vuorovaikutustaan.

Perhetalon kaltaisella palvelulla on merkityksellinen sija lapsiperheiden arjessa ja sen sulkemisella olisi monia kielteisiä vaikutuksia asiakasperheiden jaksamiseen ja hyvinvointiin. Perhetalo on arvostettu paikka, johon jokainen vanhempi lapsensa kanssa on tervetullut ja jossa kaikilla on mahdollisuus tasavertaiseen kohteluun.

Tutkimustuloksia ajatellen olisikin tärkeää, että perhetalon kaltaisia paikkoja löytyisi kattavasti ja että jokaisella lapsiperheellä olisi niistä tietoa. Sanoina perhetalo tai avoin varhaiskasvatus voivat olla hyvinkin monelle vieraita, minkä vuoksi palveluiden piiriin löytäminen voi olla vaikeaa. Tutkimustulosten perusteella tällaisista palveluista on kuitenkin paljon hyötyä kotona oleville lapsille ja heidän perheilleen, joten mielestämme perhetalojen näkyväksi tekeminen on ensiarvoisen tärkeää.

Tutkimustulosten pohjalta voimme todeta, että avoin toiminta perhetaloissa palvelee asiakkaita parhaiten. Tämän vuoksi toiminta tulisikin pitää mahdollisimman avoimena ja perhetalot siihen tarkoitukseen soveltuvina paikkoina. Jos toimintaa muutetaan niin, että asiakkaiden aika perhetaloissa vähenee, ei niiden merkitys perheille ole välttämättä enää sama. Toiminnan muuttaminen sellaiseen suuntaan on myös ristiriidassa avointen varhaiskasvatuspalveluiden tarkoituksen suhteen.

Lisäämällä henkilökuntaa, voitaisiin perhetalossa mahdollistaa sekä avoin toiminta että pidemmät ajat leikkitoiminnan kerhoille. Jos perhetalossa olisi esimerkiksi kolme työntekijää, voisi kaksi ohjata kerhoa ja yksi vastata samanaikaisesti avoimesta toiminnasta. Tällä tavoin kumpikaan ei sulje toisiaan pois.

Joulukuussa 2015 eduskunta hyväksyi lasten subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajoituksen. Hallituksen esityksen (2015/80) mukaan jokaisella lapsella on oikeus saada varhaiskasvatusta 20 tuntia viikossa. Mikäli lapsen vanhemmat tai muut huoltajat eivät ole pääsääntöisesti töissä tai opiskele, ei lapsella ole oikeutta laajennettuun varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatusta tulee kuitenkin järjestää nykyisen laajuisena, mikäli se on lapsen kehityksen, tuen tarpeen tai perheen olosuhteiden takia tarpeellista. Lakimuutos tulee voimaan elokuun 2016 alussa, mutta kunnilla on oikeus päättää, ottavatko he rajaukset käyttöön. Lakimuutoksesta johtuen luulemme, että avointen varhaiskasvatuspalveluiden kysyntä ja tarve tulevat kasvamaan, mistä johtuen niiden tärkeys ja merkitys lapsiperheille lisääntyy entisestään. Leikkitoiminnan kerhot tarjoavat lapsille 2,5-3 tuntia il-

maista varhaiskasvatusta, mikä saattaa olla monelle kotona olevalle vanhemmalle mielekkäämpi ratkaisu kuin maksullinen päivähoito. Lisäksi esimerkiksi perhetalot sekä muut asukas- ja leikkipuistot tarjoavat tekemistä koko perheelle, minkä vuoksi luullemmekin, että niiden suosio tulee lakimuutoksen myötä kasvamaan, kun ilman kokopäivähoitopaikkaa jääneet perheet etsivät itselleen virikkeitä päiviinsä. Tämän vuoksi olisikin tärkeää, että avoimille varhaiskasvatuspalveluille annetaan palvelujärjestelmässä tilaa eikä niiden toimintaa yritetä supistaa tai lakkauttaa.

Opinnäytetyöprosessin aikana ilmeni, että perhetaloista ei ole juuri ollenkaan tehty tutkimuksia. Perhetalojen tunnettavuutta parantamaan ja niiden toimintaa kehittämään olisi varmasti tutkimus kuin tutkimus tervetullut. Perhetalojen vähyyden vuoksi niiden toiminnasta ja hyödyistä perheille olisi hyvä saada tutkittua ja oikeanlaista tietoa, jotta toiminnan jatkuvuuden kannattavuutta ei tarvitsisi arvailla. Opinnäytetyömme teemaan liittyen jatkotutkimuksena voisi tutkia samaa teemaa esimerkiksi seurantatutkimuksena, jolloin esimerkiksi tietyn lapsen kehitysvaiheen tuen, avun ja neuvojen tarpeet tulisivat paremmin esille. Tällöin pystyttäisiin ajankohtaisemmin ja paremmin selvittämään, millaista apua ja tukea kävään, millainen on perhetalon henkilökunnan ja muiden vanhempien osuus avun ja tuen antajana ja miten apu ja tuki vaikuttavat perheiden hyvinvointiin, arkeen ja jaksamiseen. Lisäksi olisi mielenkiintoista saada vertailevaa tutkimustietoa esimerkiksi samanikäisten lasten sosiaalisista taidoista leikkitoiminnan kerhoissa ja päiväkodeissa.

LÄHTEET

- Alila, Kirsi & Portell, Tuija 2008. Leikkitoiminnasta avoimeen varhaiskasvatukseen. Avointen varhaiskasvatuspalvelujen nykytila ja kehittämistarpeet 2007. Helsinki: Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö. Viitattu 18.3.2016. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/110992/Selv200814.pdf?sequence=1>.
- Bardy, Marjatta 2002. Mistä vanhemmuus tehdään? Teoksessa Laura Kolbe & Katriina Järvinen (toim.) Onks ketään kotona? Kasvatuksen suuntaa etsimässä. Helsinki: Tammi, 35–52.
- Belsky, Jay 1984. The Determinants of Parenting: A Process Model. *Child Development* vol. 55, no. 1. Pp.83–96. Viitattu: 22.2.2016. https://www.jstor.org/stable/1129836?seq=1#page_scan_tab_contents.
- Belsky, Jay 2005. Social-Contextual Determinants of Parenting. *Encyclopedia of Early Childhood Development*. Institute for the Study of Children, Families and Social Issues. Birkbeck University of London. Published online. Viitattu: 22.2.2016. <http://www.child-encyclopedia.com/Pages/PDF/BelskyANGxp-Parenting.pdf>.
- Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010. Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä. Opas Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä varten. C, Katsauksia ja aineistoja 17. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu. Saatavana myös www-muodossa <http://www.diak.fi/opiskelu/opinnaytety/Documents/Kohti%20tutkivaa%20ammattikäytäntöä.pdf>.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Eskola, Jari & Vastamäki, Jaana 2010. Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus, 26–44.
- Eskola, Jari 2010. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle

- tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus, 179–203.
- Haaranen, Ari 2012. Realistinen arviointi lapsiperheiden vanhempainryhmistä. Muutokset perheen terveydessä ja vaikuttavuutta edistävät toiminnot. Itä-Suomen yliopisto: Terveystieteiden tiedekunta, Hoitotieteen laitos, Väitöskirja. Viitattu 6.2.2016. http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-0968-8/urn_isbn_978-952-61-0968-8.pdf.
- Halme, Nina & Perälä, Marja-Leena 2014. Lapsiperheiden huolet ja avunsaanti. Teoksessa Johanna Lammi-Taskula & Sakari Karvonen (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2014. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 216–226.
- Happo, Iiris 2008. Sosionomin (AMK) osaaminen ja osaamishaasteet varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Leena Viinamäki (toim.) 14 puheenvuoroa sosionomien (AMK) asemasta Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Kemi: Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu, 99–114. Viitattu 21.3.2016. http://www3.tokem.fi/kirjasto/tiedostot/Viinamaki_A_2_2008.pdf.
- HE 2015/80. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi varhaiskasvatuslain sekä lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta. Viitattu 31.3.2016. <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2015/20150080>.
- Helminen, Jari 2006a. Alkusanat. Teoksessa Jari Helminen (toim.) Elämä koettele, tuki kannattele. Jyväskylä: PS-kustannus, 7–12.
- Helminen, Jari 2006b. Jälkisanat. Teoksessa Jari Helminen (toim.) Elämä koettele, tuki kannattele. Jyväskylä: PS-kustannus, 201–206.
- Helsingin kaupungin tietokeskus 2015. Helsinki alueittain 2014. Viitattu 11.2.2016. http://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/15_02_23_Hki_alueittain2014_verkko.pdf.
- Helsingin kaupunki 2015a. Äiti-vauva-ryhmä. Viitattu 14.10.2015. <http://www.hel.fi/www/Helsinki/fi/paivahoito-ja-koulutus/leikki-ja-avoin-toiminta/perhetalot/perhetalo-naapuri/aiti-lapsi-ryhma/>.

- Helsingin kaupunki 2015b. Päiväkotien ja leikkipuistojen kerhot. Viitattu 4.3.2016. <http://www.hel.fi/www/Helsinki/fi/paivahoito-ja-koulutus/leikki-ja-avoin-toiminta/leikkitoiminnan-kerhot>.
- Helsingin kaupunki 2016a. Perhetalot. Viitattu 26.1.2016. <http://www.hel.fi/www/Helsinki/fi/paivahoito-ja-koulutus/leikki-ja-avoin-toiminta/perhetalot/>.
- Helsingin kaupunki 2016b. Perhetalo Naapuri. Viitattu 26.1.2015. <http://www.hel.fi/www/Helsinki/fi/paivahoito-ja-koulutus/leikki-ja-avoin-toiminta/perhetalot/perhetalo-naapuri/>.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2013. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Hirvonen, Ari 2006. Eettisesti hyvä tutkimus. Teoksessa Jaana Hallamaa, Veikko Launis, Salla Lötjönen & Irma Sorvali (toim.) Etiikkaa ihmistieteille. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 31–49.
- Häggman-Laitila, Arja 2002. Varhainen tuki lapsiperheiden terveyden edistämisessä. Teoksessa Anna-Maija Pietilä, Tuovi Hakulinen, Eila Hirvonen, Päivikki Koponen, Eeva-Maija Salminen & Kirsi Sirola (toim.) Terveyden edistäminen. Uudistuvat työmenetelmät. Helsinki: WSOY, 172–197.
- Häggman-Laitila, Arja; Ruskomaa, Leena & Euramaa, Katri-Ina 2000. Varhaista tukea lapsiperheille. Kokemuksia Lapsiperhe-projektin perhetyöstä. Helsinki: Mannerheimin lastensuojeluliitto.
- Ihalainen, Jarmo & Kettunen, Terttu 2013. Turvaverkko vai trampoliini. Sosiaaliturvan mahdollisuudet. Helsinki: Sanoma Pro.
- Juhila, Kirsi 2006. Sosiaalityöntekijöinä ja asiakkaina. Sosiaalityön yhteiskunnalliset tehtävät ja paikat. Tampere: Vastapaino.
- Järvinen, Ritva; Lankinen, Aila; Taajamo, Terhi; Veistilä, Minna & Virolainen, Arja 2012. Perheen parhaaksi. Perhetyön arkea. Helsinki: Edita.

- Kaikkonen, Risto; Mäki, Päivi; Murto, Jukka; Pentala, Oona; Hakulinen-Viitanen, Tuovi & Laatikainen, Tiina 2014. Suomalaisten lasten ja lapsiperheiden terveys ja toimintakyky. Teoksessa Johanna Lammi-Taskula & Sakari Karvonen (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2014. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus, 150–168.
- Kannas, Tuula 2007. Terveystieteiden lähtökohdat raskauden aikana. Teoksessa Annukka Armanto & Paula Koistinen (toim.) Neuvolatyön käsikirja. Helsinki: Tammi, 55–62.
- Kaskela, Marja & Kekkonen, Marjatta 2007. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Opas varhaiskasvatukseen kehittämiseen. Helsinki: Stakes.
- Kekkonen, Marjatta 2004. Vanhemmuutta etsimässä ja tukemassa. Lapsiperheiden peruspalveluiden kehittäminen. Helsinki: Stakes. Viitattu 12.2.2016. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77109/R281-2004-VERKKO.pdf?sequence=1>.
- Kestilä, Soile 2007. Adoptiovanhempien vanhemmuus - ”se on semmonen elämänläheinen asia”. Pro-gradu – tutkielma. Tampere: Tampereen yliopisto. Verkkojulkaisuna: <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/77975/gradu01822.pdf?sequence=1>.
- Krank, Arja i.a. Vanhemmuuden roolit. Viitattu 9.9.2015. <http://www.terve.fi/vanhemmuus-ja-kasvatus/vanhemmuuden-roolit>.
- Kurkela, Reijo i.a. Teemahaastattelu. Viitattu 1.9.2015. <https://www.stat.fi/virsta/tkeruu/04/03/>.
- Kuula, Arja 2011. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.
- Kuusakoski, Eeva 2003. Vertaistoiminta osana ihmisyyttä. Teoksessa Jorma Niemelä & Virpi Dufva (toim.) Hyvinvoinnin arjen asiantuntijat. Sosiaali- ja terveysjärjestöt uudella vuosituhanella. Jyväskylä: PS-kustannus. 30–39.
- Kuusisto, Katja 2010. Kolme reittiä alkoholismista toipumiseen. Tutkimus muutoksesta hoidon ja vertaistuen avulla sekä ilman professionaalista hoitoa. Akateeminen väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopisto. Verkkojulkaisuna: <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/66569/978-951-44-7957-1.pdf?sequence=1>.

- Lammi-Taskula, Johanna & Karvonen, Sakari 2014. Johdanto. Teoksessa Johanna Lammi-Taskula & Sakari Karvonen (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2014. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 13–22.
- Lammi-Taskula, Johanna & Salmi, Minna 2010. Lapsiperheiden toimeentulo lammasta lamaan. Teoksessa Marja Vaarama, Pasi Moisio & Sakari Karvonen (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2010. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 198–215. Viitattu 5.1.2016.
<https://www.thl.fi/documents/10531/103429/Teema%202010%2011.pdf>.
- Lammi-Taskula, Johanna & Salmi, Minna 2014. Työnjako ja tyytyväisyys parisuhteeseen lapsiperheissä. Teoksessa Johanna Lammi-Taskula & Sakari Karvonen (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2014. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 72–81.
- Lindqvist, Ulla 2008. Varhainen tuki. Kohti hyviä käytäntöjä -opas. Helsinki: Helsingin kaupungin sosiaalivirasto. Viitattu 22.1.2016.
<http://docplayer.fi/415424-Varhainen-tuki-varhainen-tuki-o-p-a-s-kohti-hyvia-kaytantoja-kohti-hyvia-kaytantoja-opas.html>.
- Matilainen, Tuulia 2008. Lapsi elää rutiineista. Helppo ja hyvä arki. Helsinki: Gummerus.
- Opetushallitus 2015. VASU 2017. Opetushallituksen ajatuksia varhaiskasvatussuunnitelman perustetyöstä. Viitattu 17.3.2016.
http://www.oph.fi/download/171438_vasu_2017.pdf.
- Perhetalo Naapuri 2015. Perhetalo Naapurin esite. Helsinki: Perhetalo Naapuri.
- Perhetalo Naapurin ohjaaja 2015. Henkilökohtainen tiedonanto 4.9.
- Perälä, Marja-Leena; Halme, Nina & Kanste, Outi 2014. Lapsiperheiden kokemus palvelujen saatavuudesta ja tuen riittävydestä. Teoksessa Johanna Lammi-Taskula & Sakari Karvonen (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2014. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 228–239.
- Pietilä-Hella, Riitta 2010. Tuntemattomista vertaistuttaviksi: esikoisäitien ja -isien perhevalmennusprosessi Espoon uudentyyppisessä perhevalmennuskokeilussa. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.

- Ruotsalainen, Aino; Lindholm, Marja & Ollikainen, Liisa 2008. Perhekeskus-kumppanuutta espoolaisten lapsiperheiden kanssa. Espoo: Espoon kaupunki.
- Rönkä, Anna & Kinnunen, Ulla 2002. Johdanto. Teoksessa Anna Rönkä & Ulla Kinnunen (toim.) Perhe ja vanhemmuus. Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen. Jyväskylä: PS-kustannus, 4–13.
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006a. Laadullisen tutkimuksen elementit. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietovaranto. Viitattu 1.9.2015. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L1_2_2.html.
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006b. Koodaus. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietovaranto. Viitattu 22.2.2016. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_2_2.html.
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006c. Värien käyttö koodauksessa. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietovaranto. Viitattu 22.2.2016. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_2_2_2.html.
- Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006d. Aineiston määrä ja tutkittavat. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietovaranto. Viitattu 17.3.2016. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_2.html.
- Salmi, Minna & Lammi-Taskula, Johanna 2014a. Työn ja perheen yhteensovittaminen hyvinvoinnin tekijänä. Teoksessa Johanna Lammi-Taskula & Sakari Karvonen (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2014. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus, 38–51.
- Salmi, Minna & Lammi-Taskula, Johanna 2014b. Lapsiperheiden vanhemmat työelämässä. Teoksessa Johanna Lammi-Taskula & Sakari Karvonen (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2014. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus, 26–35.
- Salmi, Saara & Lipponen, Lasse 2013. Lapsen voimavarat hyvinvoinnin edistäjinä. Alle kouluikäisten lasten hyvinvoinnin tukeminen vanhempien, päivähoiton ja neuvolan yhteistyöllä. Helsinki: Socca – Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus. Viitattu 25.4.2016.

- http://www.socca.fi/files/3128/Lapsen_voimavarat_hyvinvoinnin_edistajina_-raportti.pdf.
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2004. Lastenneuvola lapsiperheiden tukena. Opas työntekijöille. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 7.3.2016. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/114371/Opp200414.pdf?sequence=1>.
- Talentia 2014. Sosionomi varhaiskasvatuksessa. Viitattu 21.3.2016. http://www.talentia.fi/files/66/Sosionomi_varhaiskasvatuksessa_2014_net.pdf.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014a. Lapsiperheiden hyvinvointi 2014: Lasten oikeudet toteutuvat Suomessa vain osittain. Viitattu 2.2.2016. <https://www.thl.fi/-/lapsiperheiden-hyvinvointi-2014-lasten-oikeudet-toteutuvat-suomessa-vain-osittain>.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014b. Kasvatuskumppanuus. Viitattu: 12.9.2015. https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/varhainen-avoin-yhteistoiminta/kasvatuskumppanuus.
- Tilastokeskus i.a. Perhe. Viitattu 18.3.2016. <http://www.tilastokeskus.fi/meta/kas/perhe.html>.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Tuomi, Jouni 2007. Tutki ja lue. Johdatus tieteellisen tekstin ymmärtämiseen. Helsinki: Tammi.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Varhaiskasvatustalaki 2015/580. Viitattu 4.3.2016. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>.
- Vilén, Marika, Leppämäki, Päivi & Ekström, Leena 2008. Vuorovaikutuksellinen tukeminen. Helsinki: WSOY.
- Vilkkä, Hanna 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.
- Vuori, Jaana 2003. Äitiyden ainekset. Teoksessa Hannele Forsberg & Ritva Nätkin (toim.) Perhe murroksessa. Kriittisen perhetutkimuksen jäljillä. Helsinki: Gaudeamus, 39–63.

Ylitalo, Pertti 2011. Vanhemmuuden roolikartta. Teoksessa Pertti Ylitalo (toim.)
Roolikartta vanhemmuuden, parisuhteen ja itsenäistymisen tueksi.
Helsinki: Suomen kuntaliitto; Varsinais-Suomen lastensuojelukun-
tayhtymä, 9–26.

LIITE 1: Saatekirje

Hei perhetalo Naapurin vanhemmat!

Opiskelemme Diakonia-ammattikorkeakoulussa Helsingissä sosionomeiksi ja olemme tekemässä opinnäytetyötä perhetalo Naapurille. Opinnäytetyömme tarkoituksena on saada tietoa siitä, millaisena perheet kokevat perhetalon toiminnan suhteessa omaan elämään ja arkeen. Tutkimuskysymykset liittyvät perhetalossa käymiseen, asiakasperheiden hyvinvointiin, muilta vanhemmilta saatuun vertaistukeen sekä työntekijöiltä saatuun tukeen.

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää asiakasperheiden ensikokemuksia perhetalosta, syitä perhetalossa käymiseen sekä kokemuksia perhetalosta saadusta tuesta. Haluamme saada tietoa myös siitä, onko perhetalon toiminnalla merkitystä vanhempainvapaan pituuteen. Lisäksi tavoitteena on saada asiakasperheiltä kokemuksiin perustuvaa palautetta, jotta perhetalon henkilökunta voi suunnitella ja kehittää toimintaansa asiakaslähtöisesti.

Tutkimus toteutetaan ryhmähaastatteluna perhetalo Naapurin tiloissa. Aineisto käsitellään luottamuksellisesti ja tulokset julkaistaan nimettöminä. Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Haastattelut tullaan nauhoittamaan.

Toivotamme kaikki halukkaat tervetulleiksi haastatteluun. Haastattelu tehdään joulutammikuun aikana. Haastatteluun osallistuvien määrä vaikuttaa ajankohtaan ja järjestettävien ryhmähaastattelujen määrään. Ryhmähaastattelu kestää n.1,5 tuntia. Perhetalon työntekijät ovat lupautuneet hoitamaan lapsianne haastattelun ajan. Voitte ilmoittautua haastatteluun henkilökunnalle. Jos ette halua osallistua ryhmähaastatteluun, mutta haluaisitte silti osallistua tutkimukseen, voimme lähettää kysymykset sähköpostitse. Siinä tapauksessa voitte ottaa yhteyttä suoraan meihin.

Ystävällisin terveisin,

Kristi Karlsson ja Tiia Laaksonen

LIITE 2: Teemahaastattelun runko

Teemat:

Alkutiedot

- *Haastateltavan ikä
- *Lasten määrä ja ikä/iät
- *Asuinalue (tuleeko kauempaa kuin Kontulan alueelta?)
- *Mistä maasta alun perin kotoisin?

Perhetalo Naapuriin tuleminen

- *Mistä sait tietoa perhetalosta?
- *Millainen oli ensikokemus perhetalosta?
- *Koitko itsesi tervetulleeksi? (Millaisen ensikokemuksen olisit halunnut?)
- *Kuinka kauan olet käynyt?

Perhetalo Naapurissa käyminen

- *Kuinka usein käyt perhetalossa/viikko?
- *Käytkö aina jonain tiettyinä päivinä (esim. jonkun toimintatuokion/tapahtuman vuoksi)?
- *Toteutuuko perhetalossa mielestäsi ”yhteinen olohuone” periaate?
- *Miten käyminen vaikuttaa päivän kulkuun/ arkeen/ jaksamiseen kotona?

Vertaistuki

- *Tunsiko ketään kävijää ennestään?
- *Oletko saanut ystäviä?
- *Kuinka paljon se, että tuttavია/ ystäviä käy perhetalossa vaikuttaa omaan käymiseesi?
- *Käytkö perhetalon ryhmissä? (mikä ryhmä? miksi?)
- *Oletko saanut apua toiselta kävijältä, millaista?
- *Miten se on vaikuttanut?
- *Näkyykö se arjessa/ onko siitä ollut hyötyä?

Varhainen tuki

*Oletko saanut neuvoja ongelmiin/ huoliin liittyen lapseen/perheeseen?

*Onko saamistasi neuvoista ollut hyötyä?

Kasvatuskumppanuus

*Oletko saanut apua/tukea henkilökunnalta, millaista? Vaikuttaisiko käymiseen, jos henkilökuntaa ei olisi?

*Koetko toiminnan tasapuoliseksi, tasa-arvoiseksi ja kaikkia arvostavaksi?

Vanhempien kotona oleminen

*Vaikuttaako perhetalossa käyminen vanhempainvapaasi pituuteen?

*miten?

*miksi?

*jos vaikuttaa, miten itse koet sen? (hyödyt/haitat)

*Jos et kävisi perhetalossa, luuletko, että olisit laittanut lapsesi aikaisemmin päivähoitoon?

Kehittämisideat

*Oletko tyytyväinen perhetalon toimintaan, aukioloihin, ryhmiin, yms?

*Toivoisitko jotain muutosta? Mitä? (aukiolot, toiminta, ryhmät, yms)

*Onko jotain, mitä perhetalossa voisi tehdä toisin?

*Mikä on lapsiperheille perhetalossa se hyvä, mitä pitäisi säilyttää ja mistä on hyötyä? Entä juuri sinulle/sinun perheellesi?

*Minkälaisia ajatuksia perhetalon jatkamisesta/ sulkemisesta?

LIITE 3: Esimerkki aineiston analyysistä

<i>Pelkistetyt ilmaisut</i>	<i>Alakategoriat</i>	<i>Yläkategoriat</i>
<p>Apua imetykseen Apua uniasioihin Apua nukuttamiseen Apua syöttämiseen Uusia reseptejä Neuvoja, kun lapsi ei syö Neuvoja tilanteisiin, jotka toisen vanhemmat lapset ovat jo läpikäyneet Vinkkejä hampaiden puhkeamiseen</p>	<p>Neuvoja ja vinkkejä muilta vanhemmilta</p>	Vertaistuki
<p>Lapsenvahtiapua Vauvanhoitoapua, kun itse syö Ei tarvitse pyytää</p>	<p>Konkreettista apua perhetalossa</p>	
<p>Kaverin käyminen vaikuttaa omaan käymiseen Mukavampi käydä, kun on tuttuja Samanikäiset lapset Tuttuja, joiden kanssa kiva viettää aikaa ja joille pystyy avoimesti puhua kaikesta Helpottavaa huomata, että muillakin on samoja ongelmia Kokemusten jakamista Luotettavia henkilöitä</p>	<p>Samassa elämäntilanteessa olevia uusia tuttavuuksia/kavereita</p>	
<p>Kaikki saaneet apua/neuvoja/vinkkejä Neuvoja vauvaperheen/lapsiperheen arkeen liittyen Apua kerhoon ja päivähoitoon hakemisessa Lastenhoitoapua Hierontaa</p>	<p>Henkilökunnalta saatu apu</p>	Henkilökunnan tuki
<p>Hienovaraista neuvomista/ohjailemista Ei tuputeta Henkilökunta ottaa vanhempia askarruttavista asioista selvää, jos eivät osaa itse heti vastata Ovat aidosti kiinnostuneita, miten kävijöillä menee/ on mennyt neuvojen saamisen jälkeen</p>	<p>Vanhempien kokemus avun tarjoamisesta</p>	

Tietoa hampaista Tietoa lasten kasvatuksesta Tietoa kotipalvelusta	Asiantuntijoilta saatu apu/tieto	Asiantuntijat perhetalossa
Asiantuntijat vauvaperheikaan, mikä on hyvä asia Virkistävää vaihtelua Osa hyötyy	Asiantuntijoissa plussaa	
Paljon samaa tietoa, mitä on saanut jo neuvolasta/hammaslääkäristä Ei hirveästi uutta tietoa Vaikeampi avautua tuntemattomille Ei välttämättä mitään kysyttävää silloin, kun asiantuntijat ovat paikalla Kestää liian kauan	Asiantuntijoissa miinusta	